

Examensarbete i omvårdnad, 15 hp, Avancerad nivå (A1E)
Specialistsjuksköterskeprogrammet med inriktning mot psykiatrisk vård 60 hp
Examinerat och godkänt: 240607

Attityder gör skillnad

Sjuksköterskors attityder gentemot vuxna patienter med substansberoende

Attitudes make a difference.

Nurses' attitudes towards adult patients with substance abuse

Författare: Madeleine Tärnsby
Pernilla Cardinaux

Handledare: Miguel Diaz

Examinator: Nina Gårevik, PhD, högskolelektor, Leg. Sjuksköterska

SAMMANFATTNING

- Bakgrund:** Substansberoende är en global folkhälsoutmaning med betydande konsekvenser på individ- och samhällsnivå. Beroende uppstår genom multifaktoriella orsaker och stigmatisering är utbredd, vilket även sjuksköterskor kan ha internaliserat. Patienter med substansberoende rapporterar ofta distanserade och ibland kränkande attityder från sjuksköterskor. En god vårdrelation är avgörande för patientens återhämtning och specialistsjuksköterskan har ett stort ansvar för det vårdande mötet.
- Syfte:** Syftet med denna studie är att undersöka sjuksköterskor attityder gentemot patienter med substansberoende och hur detta påverkar vårdkvaliteten.
- Metod:** En systematisk litteraturöversikt baserat på 14 kvalitativa artiklar samt tre av mixad metod, från tre sökmotorer (Cinahl, PubMed och Psycinfo) med hög tillförlitlighet.
- Resultat:** Resultatet presenteras i tre teman vilka är, förekommande föreställningar och synen på substansberoende, vilka faktorer som påverkar sjuksköterskornas attityder och hur attityderna påverkar vården. Dessa teman har 13 subteman.
- Slutsats:** Sjuksköterskors attityder påverkar vården av patienter med substansberoende. Negativa attityder kan försämra vårdkvaliteten, medan positiva och empatiska attityder förbättrar vårdrelationen och resultat. Sjuksköterskor bör öka sin förståelse för substansberoende och vara medvetna om hur deras attityder påverkar vården, samt främja en respektfull dialog och involvera patienter i vårdbeslut.
- Nyckelord:** Attityd; Beroende; Droger; Missbruk; Sjuksköterska; Stigma

ABSTRACT

Background: Substance dependence is a global public health challenge with significant consequences at an individual and societal level. Addiction arises through multifactorial causes and stigma is widespread, which also nurses may have adapted. Patients with substance addiction often report aloof and sometimes abusive attitudes from nurses. A good care relationship is crucial for the patient's recovery and the specialist nurse has a great responsibility for the caring encounter.

Aim: The aim of this study is to investigate nurses' attitudes towards patients with substance use and how this affects the quality of care.

Methods: A systematic literature review based on 14 qualitative articles, and three mixed methods, from three search engines (Cinahl, PubMed och Psycinfo) with high reliability.

Result: The results are presented in three themes: what are prevalent beliefs and views on substance dependence, which factors affect nurses' attitudes and how do attitudes affect care. These themes have 13 subthemes.

Conclusion: Nurses' attitudes affect the care of patients with substance dependence. Negative attitudes can reduce the quality of care, while positive and empathetic attitudes improve the care relationship and outcomes. Nurses should increase their understanding of substance addiction and be aware of how their attitudes affect care, as well as promote a respectful dialogue and involve patients in care decisions.

Keyword: Abuse; Addiction; Attitude; Drugs; Nurse; Stigma

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INTRODUKTION.....	1
BAKGRUND	2
Beroende som begrepp.....	2
Substansberoendets omfattning	2
Orsaker.....	3
Konsekvenser	3
Attityder och stigmatisering	3
Sjuksköterskans roll och betydelse i behandlingen för substansberoende patienter	3
Substansberoende patienters upplevelser av sjukvården	4
TEORETISK REFERENSRAM.....	5
PROBLEMFÖRMULERING	5
SYFTE	6
METOD	6
Design.....	6
Urval.....	7
Datainsamling	8
Kvalitetsgranskning.....	9
Dataanalys.....	10
Etiska aspekter	11
RESULTAT	11
Förekommande föreställningar och synen på substansberoende	11
Vilka faktorer påverkar sjuksköterskornas attityder	12
Hur påverkar attityderna vården.....	14
DISKUSSION.....	16
Metoddiskussion	16
Resultatdiskussion	18
SLUTSATSER.....	20
REFERENSER	22

BILAGOR

INTRODUKTION

I dagens samhälle ökar medvetenheten kring hälsa och välbefinnande. I takt med medvetenheten finns risk för ökad stigmatisering kring grupper i samhället som inte uppfyller åtråvärda värden som exempelvis ekonomisk stabilitet och god hälsa. Att ha ett substansberoende är ofta förknippat med ohälsa och sociala svårigheter. Substansberoende personer anses därför inte passa in i de normer som finns i samhället. Författarna kommer från olika inriktningar inom vården, där den ena bland annat har arbetat inom den högspecialiserade beroendevården och den andra senast som ambulanssjusköterska, båda har även tidigare erfarenhet inom psykiatrisk omvårdnad då båda har arbetat inom rättspsykiatrisk vård. Stigmatisering kring substansberoende är något som båda författarna stött på, både i det privata och som sjuksköterskor. Den stigmatisering som iakttagits förmodas ligga till grund för den förförståelse som människor i allmänhet har uttryckt gentemot personer med substansberoende. Förförståelse kan anses vara grunden för de attityder människor besitter. Sjuksköterskor är också människor och attityder som finns i allmänhet kan antas förekomma även hos dem. Ur ett sjuksköterskeperspektiv ska alla patienter vårdas på lika villkor, vilket innebär att sjuksköterskor behöver bli medvetna om sin förförståelse och hur deras attityder påverkar vården, dess kvalitet och resultat. Patienter har beskrivit hur negativa attityder i det vårdande mötet påverkat deras förtroende för vården negativt och även minskat sannolikheten att de söker vård i framtiden. Beroendevård tillhör det aktuella akademiska området för specialistsjuksköterska inom psykiatrisk omvårdnad, som specialister inom psykiatrisk omvårdnad förväntas sjuksköterskor ta ett större ansvar, leda omvårdnadsarbetet, ligga i framkant gällande ny forskning och vara föredömen för andra sjuksköterskor. Både allmän- och specialistutbildningen inom psykiatrisk omvårdnad har haft begränsat utbud av material med inriktning mot beroendevård, det anses därför viktigt att som blivande specialistsjuksköterskor kunna bidra med kunskap som kan öka förståelsen kring attityders tillika förhållningssättets inverkan på vårdrelationen och följande vårdens kvalitet och resultat. Förhoppningen är att ökad självreflektion och medvetenhet kring attityders betydelse och hur det kan leda till framgångsrika vårdrelationer med följande ökat välbefinnande hos patienter med substansberoende.

BAKGRUND

I bakgrundsavsnittet presenteras begreppet beroende, omfattning, underliggande orsaker och konsekvenser. Det beskrivs begreppen attityd och stigmatisering, sjuksköterskans roll och betydelse i behandling av substansberoende patienter. Vidare beskrivs det vårdande mötet och slutligen substansberoende patienters upplevelse av sjukvården.

Beroende som begrepp

Historiskt har begreppet beroende beskrivits som något som individer själva åsamkar sig, medan uppfattningen om beroende som en sjukdom är en relativt ny företeelse. Mundy (2012) problematiserar begreppsdefinitionen utifrån Diagnostic and statistical manual and mental disorder 5e upplagan (DSM-5) (American Psychiatric Association [APA], 2013). Enligt Mundy (2012) är problemet med diagnosmanualen att den förklarar beroende som kompulsivt och därmed styrt av vilja. Detta leder till uppfattningen att beroendet är självförvållat och att patienterna har bristande karaktär. Beroendebegreppet omfattar alla kompulsiva handlingar, inklusive de som inte är drogrelaterade. Chalker (1997) förklarar att substansberoende avser droger eller alkohol av kemisk karaktär, medan substanser som påverkar sinnestämningen benämns som psykoaktiva substanser och påverkar sinnestämningen genom att antingen ge en känsla av välbehag eller dämpa obehag. När en substans även påverkar det fysiologiska, kallas det tolerans och abstinenssymptom kan uppstå när användningen upphör. DSM-5 graderar substanssymptom i tre skolor, svår, måttlig eller låggradig där de låggradiga motsvarar riskbruk. Beroende innebär en förändring av förhållningssättet till substansen över tid och att tanken och känslan kring drogen tar över andra vardagliga tankar och känslor samt att det ändrar beteendemönster. International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems, elfte upplagan (ICD-11) är en internationell standard för hälsa, dokumentation och statistik (World Health Organisation [WHO], 2019) och beskriver beroendetilstånd som skadligt bruk eller mer allvarligt som beroende. För att diagnostiseras med beroende krävs att tre av sex kriterier har varit aktuella under det senaste året.

- Ett starkt behov (sug) eller tvång att inta substansen
- Svårigheter att kontrollera konsumtionen (kontrollförlust)
- Förekomst av karakteristiska abstinenssymtom
- Toleransökning
- Tilltagande ointresse för andra saker än substansbruket
- Fortsatt konsumtion trots kroppsliga eller psykiska skador

Substansberoendets omfattning

Att bruka substanser är inte samma sak som att vara beroende. Enligt (United nation office on drugs and crime [UNODC], 2023) beräknas 39,5 miljoner vuxna vara beroende av droger globalt sett. World Health Organization (WHO, 2018) rapporterar att cirka fem procent av jordens vuxna befolkning, motsvarande 283 miljoner människor, lida av alkoholberoende. Beroendet kan variera i karaktär mellan olika kulturer men är alltid förknippat med ohälsa och risk för följsjukdomar samt ökad dödlighet. De specifika konsekvenserna av droganvändning varierar beroende på vilken substans som används. År 2019 rapporterades 128 000 dödsfall relaterade till narkotikabruk, varav 70 procent var på grund av opiatberoende enligt UNODC (2023). WHO (2022) uppskattar att cirka tre miljoner människor dör varje år på grund av skadligt bruk av alkohol. I Sverige uppgår prevalensen av narkotikaberoende till 2,5 procent bland män och 1,1 procent bland kvinnor enligt Folkhälsomyndigheten (2019), motsvarande siffror för alkoholberoende är 4,2 procent bland män och 2,0 procent bland kvinnor. Användningen av narkotika i Sverige varierar beroende på socioekonomisk

position, där personer med lägre positioner i samhället, såsom arbetslöshet, lägre utbildning och lägre inkomst, tenderar att använda narkotika mer frekvent och därmed utsätter sig för större risk att utveckla ett beroende (Ramstedt, 2021).

Orsaker

Beroendetillstånd uppstår inte från en enskild orsak utan som ett komplext samband mellan flera faktorer (Olsen, 2022). Motiven bakom beroende kan delas in i två perspektiv: att minska obehagliga känslor och tankar samt att förändra sin självbild och självkänsla (Chalker, 1997; Wiklund, 2008a). Droganvändning kan fungera som en meningsfull aktivitet för dem som känner sig undervärderade eller ensamma (Wiklund, 2008a). Risken för beroende påverkas av faktorer som familjeförhållanden, barndomstrauma, ADHD-diagnos och tillgången på narkotika (Olsen, 2022). Läkares receptskrivning av narkotikapreparat betraktas som en källa till tillgången på narkotika (Finnell et al., 2021). Även om genetiska faktorer spelar en roll är risken för beroende oftast en kombination av flera faktorer (Chalker, 1997; Olsen, 2022). En social riskfaktor är fattigdom och boende i utsatta områden, med tonårspojkar som flyttar till sådana områden som löper störst risk att utveckla substansberoende (Manhica et al., 2020). Dessa pojkar löper också ökad risk att begå drogrelaterade brott.

Konsekvenser

Olika substanser resulterar i olika konsekvenser för individen, fysiska konsekvenser inkluderar leverskador, hjärt- och kärlsjukdomar, infektioner och metabola problem (Chalker et al., 1997). Vidare beskrivs risker som ökade skador i samband med fall, överdoser och skador i trafiken. Psykosociala konsekvenser är särskilt påtagliga, med nedbrytande effekter på familjer och förmågan att bibehålla relationer (Alvarez et al., 2014; Chalker et al., 1997). Substansberoendet påverkar negativt även patientens ekonomi, fysiska hälsa, livskvalitet och inlärningsförmåga (Alvarez et al., 2014). Då tillverkning, hantering och handel med droger är olagligt ökar risken för kriminalitet ytterligare.

Attityder och stigmatisering

Ordet attityd kan beskrivas som inställning, pose, kroppshållning eller förhållningssätt (Nationalencyklopedin, 2023). Psykologiguiden (2023) definierar begreppet utifrån tre perspektiv: det kognitiva, där intellektet påverkar uppfattningen av saker eller personer, det emotionella, som relaterar till känslomässiga reaktioner och det konativa som förklarar handlingar. Attityder skapas genom stigmatisering och anses vara resultatet av inläring och tidigare erfarenheter snarare än en del av personligheten (Mundy, 2012). Stigmatisering innebär att en minoritetsgrupp associeras med negativa egenskaper eller bristande förmågor och marginaliseras av majoriteten i samhället (Mundy, 2012). Detta kan leda till fördomar och diskriminering.

Sjuksköterskans roll och betydelse i behandlingen för substansberoende patienter

Sjuksköterskor kommer sannolikt att möta patienter med substansberoende under sin karriär oberoende av specialistområde (Chalker et al., 1997). Enligt Hälso- och sjukvårdslagen [HSL] (SFS 2017:30, 3 kap 1§) ska sjukvården förebygga, utreda och behandla sjukdom och skada samt att vården ska ske på lika villkor för hela befolkningen. Sjuksköterskans grundvärden ska vara, altruism, autonomi, mänsklig värdighet, integritet och social rättvisa (Finnell et al., 2021). Specialistisjuksköterskor inom psykiatrisk omvårdnad ska ha ett humanistiskt synsätt (Wiklund, 2008b), där människan ses som en helhet med en integrerad livsvärld. Mundy (2012) beskriver sjuksköterskans, och i synnerhet specialistisjuksköterskans roll som viktig gentemot patienter med substansberoende då det är sjuksköterskans ansvar att se till att patienter inte blir stämplade och/eller diskriminerade inom sjukvården. Negativa attityder, uppfattningar och förutfattade meningar kan ha en direkt inverkan på vårdens utfall (Chambers et al.,

2010; Muncan et al., 2020; Mundy, 2012). I värsta fall kan sjuksköterskans negativa attityd leda till försämrad hälsa (Chambers et al., 2010). Negativa attityder kan direkt påverka vårdens utfall, och högre utbildning kan kopplas till mer positiva attityder (Chambers et al., 2010; Mundy, 2012). Ytterligare forskning behövs för att förstå sjuksköterskors attityder gentemot patienter med substansberoende och dess inverkan på vården (Chambers et al., 2010; Merrick et al., 2022; Mundy, 2012).

Det vårdande mötet

Sjuksköterskor bör sträva efter patientcentrerad vård och partnerskap, då relationen de bygger med patienten enligt Halldorsdottir (2008) är avgörande för patientens återhämtning. För att upprätthålla bekväma och tillitsfulla relationer krävs effektiv kommunikation (Afriye, 2020), kommunikation är ett komplext fenomen som påverkas av flera faktorer som tid, rum, humör, relation, kultur, mimik, gester och inte minst förförståelse. Effektiv kommunikation bör förstås utifrån både patientens perspektiv och sjuksköterskans perspektiv som kan skilja sig åt. Patientens beskrivning av en effektiv kommunikation är patientcentrerat samspel, medan sjuksköterskan även beskriver en effektiv kommunikation utifrån andra värden som tid och uppgift. Det viktiga bakom effektiv kommunikation ligger i samförståndet och att båda känner sig nöjda efter samtalet. Enligt Halldorsdottir (2008) kräver en god vårdrelation både genuint intresse från sjuksköterskans sida och professionell visdom, som är resultatet av långvarig erfarenhet och kunskap. Att kunna vara personlig men ändå professionell är en annan viktig aspekt i att skapa goda vårdrelationer.

Substansberoende patienters upplevelser av sjukvården

En minoritet av personer med beroendeproblem söker aktivt vård, en tendens som har visat sig delvis bero på känslor av skam och skuld (Muncan et al., 2020). Denna ovilja att söka vård kan delvis härledas till den negativa attityd som ofta råder mot denna patientgrupp i samhället, vilket också återspeglas bland vårdpersonalen. Patienter med substansberoende uttrycker en betydande misstro gentemot vården, vilket avskräcker dem från att ta emot nödvändig vård. Denna misstro tros vara rotad i tidigare negativa erfarenheter inom vårdsystemet. Nordfjaern (2010) framhäver hur patienternas uppfattningar om vården kan vara både positiva och negativa, där betoningen på relationsskapande och socialt sammanhang anses vara avgörande för tillfrisknande snarare än enbart specifika medicinska ingripanden. Patienterna betonar vikten av interaktionen mellan personal och patient samt mellan patienter själva, eftervården anses särskilt problematisk av patienter då de upplever en bristande sammanhållning efter utskrivning. En annan central aspekt är personalens kompetens inom ämnet, då brist på kunskap tenderar att yttra sig som osäkerhet bland personalen, vilket i sin tur kan fördröja tillfrisknandeprocessen (Nordfjaern, 2010).

TEORETISK REFERENSRAM

Som teoretisk referensram används Sigurdur Halldorsdottirs teori om vårdande och icke vårdande möten. Med stöd i Halldorsdottirs (1996) teori belyses i diskussionsdelen hur attityder och det förtroende vi skapar i möten med patienterna kan påverka vårdens kvalitet på olika sätt.

Halldorsdottirs teori utgår ifrån vad som händer i mötet mellan sjuksköterska och patient där sjuksköterskan själv anses att genom bemötandet kunna bygga antingen broar eller murar. Metaforen skall belysa hur sjuksköterskan genom gott bemötande kan bygga broar genom att bygga relationer. Tre aspekter anses viktiga för att etablera en god vårdrelation dessa är kompetens, att bry sig om och förmågan att skapa relationer (Halldorsdottir, 1996). Förtroende är något som behöver byggas för att kunna bygga relationer. Förtroende anses kunna uppnås om sjuksköterskan har personliga egenskaper som exempelvis empati. En annan del i förtroendeskapandet är att kunna dela med sig av sig själv detta förklaras som att sjuksköterskan tar av sig masken. Att kunna skapa relationer och bygga förtroende är viktigt men anses inte vara tillräckligt, det krävs även att sjuksköterskan besitter kunskaper inom det område hen är aktiv. Om sjuksköterskan har kompetens, förmågan att bry sig om och förmågan att skapa relationer kan mötet mellan patient och sjuksköterska vara helande i sig och öka patientens välbefinnande. Genom känsla av samhörighet och förtroende kan det stärka patienten och därigenom vara motivationshöjande. Att vara lyhörd, mottaglig och se patienten som sin jämlike är föredömliga kvaliteter som kan innebära att sjuksköterskan och patienten tillsammans kan skapa en bro med ömsesidig respekt. Genom ömsesidig respekt kan sjuksköterska och patient i samförstånd sätta gemensamma mål som kan leda till patientens ökade välbefinnande, motsatsen till att bygga en bro är att bygga en mur och det kan uppstå när mötet blir negativt och när sjuksköterskan inte besitter ovanstående kvaliteter. Att bygga en mur är en metafor för ett negativt möte som resulterar i misstro och ökat lidande för patienten (Halldorsdottir, 1996). Ett negativt möte präglas då av sjuksköterskans likgiltighet och bristande samhörighetskänsla med patienten. Negativ eller icke existerande kommunikation anses även vara en bidragande faktor till att en mur byggs. När ett samarbete inte bygger på förtroende är det svårt att uppnå gemensamma mål för patienten och dennes vård och det är därför betydelsefullt att bygga goda relationer, och sjuksköterskans attityd ligger till grund för dennes förmåga till att bygga broar.

PROBLEMFORMULERING

Substansberoende är globalt sett en betydande utmaning för folkhälsan och manifesterar sig i varierande grad över hela världen vilket antas ha betydande konsekvenser på individuell, samhällelig och övergripande nivå. Vad som föranleder ett beroendetillstånd är enligt forskning multifaktoriella orsaker och komplexa till processen. Stigmatisering gentemot personer med substansberoende är allmänt spridd i samhället och sjuksköterskor som en del av samhället kan sannolikt ha internaliserat liknande stigmatiserande föreställningar. Patienter med substansberoende beskriver problematiska vård-möten där sjuksköterskor tenderar att ha ett avståndstagande förhållningssätt och även har uttryckt sig kränkande. Attityder som betraktas som en samling av tankar, känslor och beteenden utgör en viktig komponent i vårdrelationen och kan även benämnas som förhållningssätt. Halldorsdottirs teori om vårdande eller icke vårdande möten belyser vikten av en god vårdrelation för patientens tillfrisknandeprocess, denna vårdrelation kan enligt Halldorsdottir påverka patientens välbefinnande antingen positivt eller negativt. En viktig frågeställning är huruvida stigmatiseringen av personer med substansberoende även påverkar sjuksköterskors attityder i interaktionen med patienter och i så fall, på vilket sätt detta påverkar vårdens kvalitet och patienternas möjligheter till välbefinnande och återhämtning. Genom att undersöka sjuksköterskors attityder - deras förekomst, ursprung och manifestation i vården - är förhoppningen att erhålla insikter om förekomsten av olika attityder och deras potentiella inverkan på patienterna.

SYFTE

Syftet med denna studie är att undersöka sjuksköterskor attityder gentemot patienter med substansberoende och hur detta påverkar vårdkvaliteten.

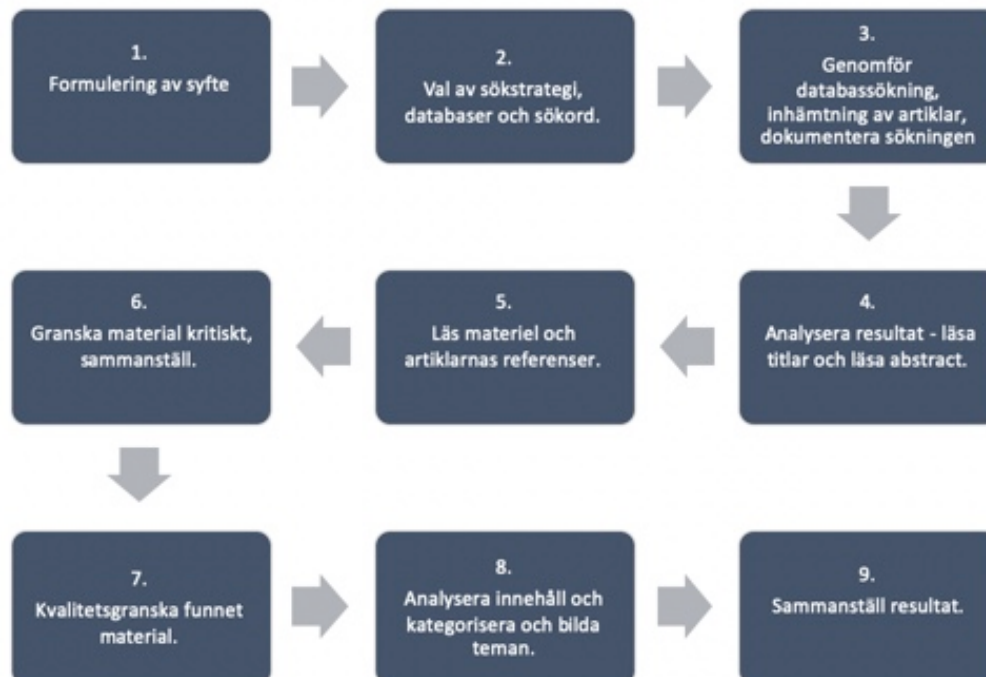
METOD

I metoden beskrivs det systematiska tillvägagångssätt som lett till arbetet i helhet.

Design

För att svara på studiens syfte genomfördes en systematisk litteraturoversikt med en metodisk ansats enligt Polit och Becks (2022) niostegsmodell (figur 1). Det valda tillvägagångssättet för litteraturoversikten är baserat på kvalitativ forskning, motiverat av dess förmåga att erbjuda en djupgående utforskning genom datainsamlingsmetoder såsom observationer och intervjuer (Rienecker & Stray Jørgensen, 2017). Vidare stödjer kvalitativa studier ofta ett holistiskt synsätt där fokus ligger på individers upplevelser och kontext (Polit och Beck, 2022). Genom att tillämpa denna metodik kunde en identifiering och kartläggning göras av artiklarnas resultat som gav framträdande teman. Därefter syntetiserades texten i olika subteman. Sammanställningen av resultatet bidrog till en fördjupad förståelse av sjuksköterskors erfarenheter och upplevelser av att vårda patienter med substansmissbruk. Det är av yttersta vikt att notera att litteraturoversikten höll sig till etablerade kriterier för förlitlighet, trovärdighet, giltighet och överförbarhet för att säkerställa forskningsresultatens validitet och generaliserbarhet (Polit & Beck, 2022). Genom att följa dessa riktlinjer kunde litteraturoversiktens process säkerställas och därigenom stärka tilltron till de presenterade slutsatserna.

Figur 1. Niostegsmodell för litteraturstudier enligt Polit och Beck (2022), fritt översatt.

Urval

I enlighet med Polit och Becks niostegsmodell (2022) formulerades ett tydligt syfte och urvalet av artiklar bestämdes (figur 1). För att minimera risken för feltolkningar och öka trovärdigheten följdes en förutbestämd process. Sökprocessen visade hur frågeställningen användes och hur sökningen genomfördes, samt hur litteraturen valdes baserat på urvalskriterierna. Dessutom beskrevs hur dataanalysen genomfördes. En noggrant utförd systematisk litteraturöversikt inkluderade också en redogörelse för de inklusions- och exklusionskriterier (tabell 1) som användes vid datainsamlingen. Dessa kriterier fastställdes innan sökningen genomfördes för att säkerställa att relevant forskning användes. För att underlätta struktureringen och avgränsningen av sökorden delades forskningsfrågan upp i olika sökord med hjälp av PEO-modellen, som ofta används vid kvalitativ forskning. PEO står för Population (den grupp som undersöktes), Exposure (vad gruppen exponerades för) och Outcome (det resultat som eftersträvades). För att inkludera artiklar som svarade på litteraturöversiktens syfte, lades även ett T till, vilket står för Type och beskriver artikelns design. Enligt Bettany-Saltikov och McSherry (2016) kallas modellen för PEO-T (tabell 1).

I sökningen inkluderades kvalitativa vetenskapliga artiklar på svenska eller engelska som behandlade legitimerade sjuksköterskors eller specialistsjuksköterskors attityder gentemot vuxna patienter med substansberoende. Inklusions- och exklusionskriterierna utarbetades med utgångspunkt från PEOT-modellen (Tabell 1). De valda artiklarna fokuserade på sjuksköterskornas perspektiv utan att göra skillnad mellan grundutbildade och specialistsjuksköterskor för att ge en bredare belysning av frågan. Båda grupperna arbetar med patientgruppen och kommer fortsättningsvis att benämnas som sjuksköterskor i litteraturöversikten. Sjuksköterskorna inkluderade både män och kvinnor och patientgruppen bestod av individer över 18 år med beroende av psykoaktiva substanser. Artiklarna är skrivna på engelska eller svenska och publicerade mellan 2004 och 2024, de är originalartiklar vilket ger högre tillförlitlighet eftersom de är författade av forskarna som utfört studien (Polit & Beck, 2022).

Artiklarna kvalitetsgranskades med en granskningsmall från Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) (2023) och artiklar som inte godkändes exkluderades (bilaga 3). Exklusionskriterierna omfattade artiklar som behandlade annan vårdpersonal än legitimerade sjuksköterskor, artiklar där patienterna led av samsjuklighet (d.v.s. fler än två diagnoser samtidigt) (Nationell Samverkan För Psykisk Hälsa, 2023) eller artiklar som fokuserade på patientperspektivet.

(Tabell 1: PEO-T)

PEO-T	Inklusionskriterier	Exklusionskriterier
P Population	Sjuksköterska Specialistsjuksköterska	Annan vårdpersonal
E (Exposure)	Vuxna patienter med ett substansmissbruk av psykoaktiva substanser	Patienter under 18 år Patienter med samsjuklighet Patienter med annat missbruk än psykoaktiva substanser
O (Outcome)	Attityder	
T (Type of studie)	Kvalitativa studier Artiklar publicerade 2004-2024 Artiklarna på engelska eller svenska Originalartiklar	Kvantitativa studier Artiklar publicerade före 2004 Artiklarna skrivna på annat språk än engelska eller svenska

Datainsamling

I enlighet med steg två i niostegsmodellen påbörjades datainsamlingen (figur 1). Databaserna Cinahl och PubMed valdes på grund av deras fokus på omvårdnad, medicin och psykiatri. Cinahl är enligt Polit & Beck (2022) en av de mest betydelsefulla databaserna för engelskspråkiga omvårdnadstidskrifter, medan PubMed valdes för sitt bredare medicinska innehåll, som kan inkludera artiklar utanför Cinahls täckning.

I tredje steget av niostegsmodellen (figur 1) identifierades relevanta sökord med hjälp av PEO-T-modellen (tabell 1) och översattes till MeSH-termer. För att bredda sökningen användes synonymer och trunkeringar. MeSH-terminen "attitude" användes för huvudordet "attityd". De booleska operatorerna AND och OR användes för att bredda träffarna i båda databaserna. Sökorden inkluderade: attitudes, nurs*, attitude*, substance abuse, addict*, substance use, drug, drug use, patient, stigma och substance use disorder i olika kombinationer. Sökningarna upprepades flera gånger både individuellt och tillsammans för att identifiera eventuella brister, vilket redovisas i bilaga 1.

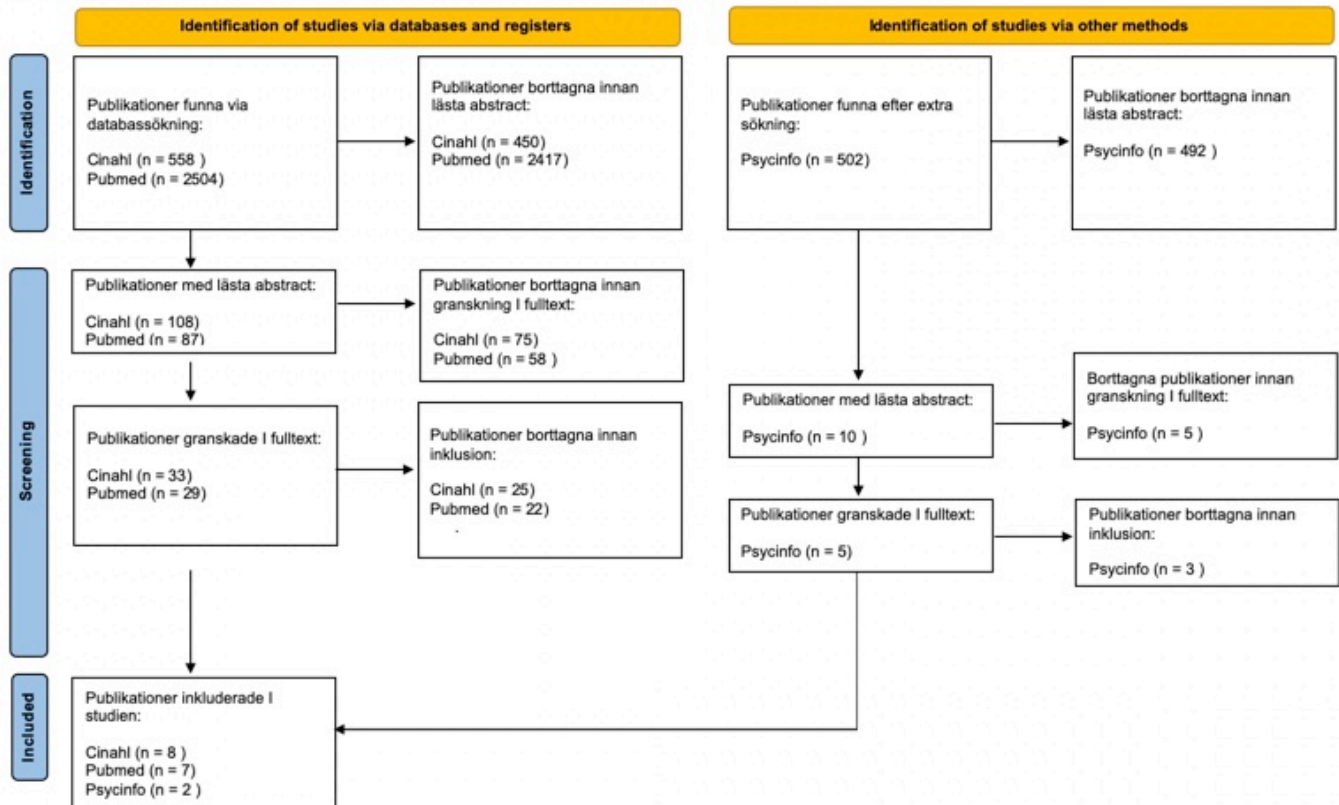
I fjärde steget av niostegsmodellen (figur 1) genomfördes en systematisk genomgång av sökresultaten. Cinahl gav 450 artiklar och PubMed 2417 artiklar. Sökningar som resulterade i färre än 600 artiklar granskades djupgående. En sökning i PubMed med 1428 träffar granskades inte i sin helhet efter att titlar och inledningar genomgåtts, och 2867 artiklar exkluderades direkt på grund av dubletter, kvantitativ metod, irrelevanta titlar, bristande relevans för studiens syfte, eller fokus på ungdomar, sjuksköterskestudenter eller annan vårdpersonal. Enligt steg fem i niostegsmodellen (figur 1) analyserades artiklarna både individuellt och tillsammans. Totalt lästes 195 abstrakt, varav 62 artiklar i fulltext. Av dessa var 12 artiklar kvalitativa och tre med mixad metod, där det kvalitativa och sjuksköterskans del enkelt kunde särskiljas från det kvantitativa. En kompletterande sökning i databasen Psycinfo, som fokuserar på psykiatrisk omvårdnad, resulterade i 502 träffar. Av dessa lästes tio abstrakt och fem artiklar i fulltext, varav två inkluderades i översikten. Sammanlagt valdes 17 artiklar

från de tre databaserna: 14 kvalitativa och tre med mixad metod. Sökningarna presenteras i ett flödesdiagram enligt PRISMA (tabell 2).

I det sjätte steget av niostegsmodellen (figur 1) sammanställdes data från artiklarna i en artikelmatris (bilaga 2), vilket underlättade en detaljerad bedömning av artiklarnas styrkor och svagheter (Polit & Beck, 2022).

Tabell 2. PRISMA flödesdiagram

PRISMA 2020 flow diagram for new systematic reviews which included searches of databases, registers and other sources

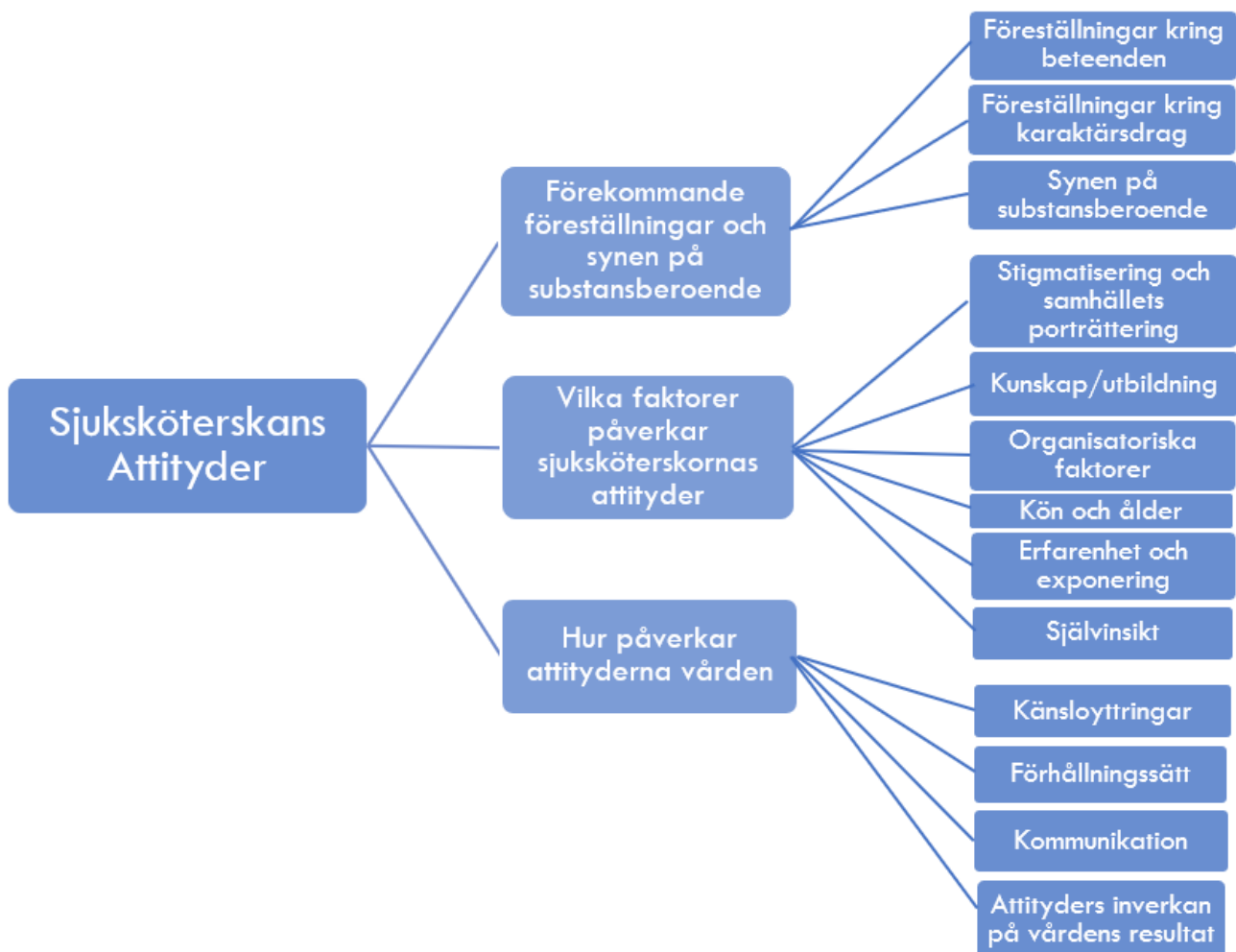
Kvalitetsgranskning

Kvalitetsgranskningen är en avgörande del av en litteraturoversikt, eftersom den bedömer vetenskapligheten, trovärdigheten och slutsatserna i artiklarna. Vid kvalitetsgranskningen användes SBU granskningsmall för kvalitativa evidenssynteser (SBU, 2023) för att utvärdera artiklarnas kvalitet och exkludera artiklar med låg kvalitet (bilaga 3). Detta syftade till att säkerställa att det insamlade resultatet höll en hög standard. Artiklar med obetydliga, mindre eller måttliga brister inkluderades, medan de med stora brister exkluderades. Alla 17 artiklar som inkluderades under datainsamlingsfasen behölls efter kvalitetsgranskningen, eftersom ingen artikel uppvisade stora brister. För att en kvalitativ artikel skulle bedömas ha obetydliga eller mindre brister krävdes en väldefinierad frågeställning, ett relevant urval, en välbeskriven undersökningsgrupp, en noggrant beskriven metod, och ett begripligt resultat. Artiklar med måttliga brister uppfyllde högre kriterier än de med stora brister, men nådde inte upp till de standarder som krävdes för att ha obetydliga eller mindre brister (SBU, 2023). Granskningsmallen för kvalitativa evidenssynteser är indelad i sju domäner, som var och en tar upp olika aspekter av studien som ska granskas för att ge en slutgiltig bedömning. Av de 17 granskade artiklarna fick 12 "obetydliga eller mindre brister" och 5 "mindre brister".

Dataanalys

I steg åtta i niostegsmodellen (figur 1) av Polit och Beck (2022) strukturerades signifikanta data från artiklarna systematiskt genom en kvalitativ innehållsanalys. Denna metod innebär att en stor text bryts ner till mindre delar, såsom enstaka ord, meningar eller stycken, som svarar på studiens syfte (Polit & Beck, 2022). Alla artiklar som valts ut efter kvalitetsgranskningen lästes noggrant och granskades flera gånger, först individuellt, där även de engelska artiklarna översattes, och därefter tillsammans. Med hjälp av penna markerades individuellt meningar och stycken som var relevanta för syftet, vilket möjliggjorde extraktion av viktig information. Sedan analyserades artiklarna tillsammans och de individuellt markerade delarna jämfördes. Detta gjordes för att minimera risken för att missa viktig information och för att identifiera gemensamma nämnare, nyckelord och bärande meningar, varefter materialet sammanställdes. Efter sammanställningen granskades resultatet enligt steg nio i niostegsmodellen (Polit & Beck, 2022, figur 1). Slutligen summerades fynden i 3 övergripande teman och 13 subteman (figur 2).

Figur 2. Temaöversikt

Etiska aspekter

Lagen om etikprövning av forskning som avser människor (SFS 2003:460, 7-8 §) betonar vikten av att skydda den enskilda människans värdighet och integritet vid forskning. Enligt Polit och Beck (2022) är etiska överväganden av största vikt vid genomförandet av en systematisk litteraturstudie. Eftersom denna studie är en litteraturöversikt krävs inget godkännande från en etisk kommitté, men de inkluderade artiklarna har genomgått SBU granskningsmall (SBU, 2023), vilket säkerställer att de respekterar mänskliga rättigheter och värdighet i förhållande till forskningens värde (Saltikov & McSherry, 2016). Vetenskapsrådet (2023) understryker att en litteraturöversikt måste ha vetenskaplig kvalitet, behandla väsentliga frågor och genomföras på ett vetenskapligt sätt för att vara etisk. Noggrannhet har iakttagits för att undvika feltolkningar av ord, och det har varit viktigt att diskutera och reflektera kring fördomar och tidigare erfarenheter samt bortse från egna åsikter för att uppnå ett rättvist och objektivt resultat. Alla resultat från analysprocessen har redovisats utan medvetna uteslutningar eller förvrängningar, och alla inkluderade artiklar har redovisats. Syftet med denna litteraturöversikt är att belysa sjuksköterskors attityder gentemot vuxna patienter med substansberoende och hur dessa attityder påverkar vårdrelationen. Eftersom denna patientgrupp är utsatt i samhället finns en risk att använda dem i en vetenskaplig studie, men studiens syfte är att belysa sjuksköterskors attityder mot patientgruppen, vilket minskar risken för kränkning eller misskreditering av gruppen. Nyttan med studien kan vara att öka förståelsen för sjuksköterskors attityder mot patientgruppen, vilket kan väga upp eventuella risker som studien kan medföra. Resultaten kommer att redovisas objektivt, ärligt och sanningsenligt, med respekt för de forskare och författare som bidragit. Henricsson (2017) påpekar att forskning, trots dess syfte att förbättra individens liv och bidra till samhällsförbättringar, alltid medför en risk att de personer som deltar kan utnyttjas på något sätt.

RESULTAT

Efter att systematiskt gått igenom resultaten från de artiklarna presenterat i bilaga 2, har tre teman utkristalliserats. Dessa är följande; förekommande föreställningar och synen på substansberoende; vilka faktorer som påverkar sjuksköterskornas attityder och hur sjuksköterskornas attityder speglas i den vård de ger. Varje teman har även tillhörande subteman som tydliggör resultatet.

Förekommande föreställningar och synen på substansberoende

Förekommande föreställningar och synen på substansberoende har brutits ned till tre subteman vilka är; föreställningar kring beteenden; föreställningar kring karaktärsdrag och synen på substansberoende.

Föreställningar kring beteenden

Sjuksköterskor tillskriver ofta patienter med substansberoende negativa beteenden såsom att de är farliga, oförutsägbara, kopplade till kriminalitet samt oärliga och bedragande (Chan et al., 2008; Daibes et al., 2016; Ford, 2011; Hakala et al., 2020; Johansson & Wiklund-Gustin, 2015; Morley et al., 2015). Dessa patienter beskrivs också som socialt missanpassade och ansvarslösa. I behandlingssammanhang beskrivs deras beteenden som odisciplinerade, oansvarsfulla, icke-följsamma, svåruthärdliga, manipulativa och våldsamma, särskilt när de söker läkemedel. Sjuksköterskor kan förstå dessa beteenden utifrån patientens lidande men upplever samtidigt frustration över dem (Johansson & Wiklund-Gustin, 2015). Föreställningen om att patienterna är våldsamma förekommer (Chozom et al., 2021; Neville & Roan, 2014). Att detta är just föreställningar bekräftas av sjuksköterskor i Peckover

och Chidlaw (2007) som menar att detta är en förutfattad mening och att patienter med substansberoende inte är mer våldsbenägna än andra patienter, dessa negativa påståenden om patienternas beteenden anses vara löst grundade på egna värderingar och sakna evidens. Kvinnor med substansberoende tillskrivs dessutom beteenden som sexuellt avvikande (Daibes et al., 2016).

Föreställningar kring karaktärsdrag

Patienter med substansberoende anses ofta ha svårt att älska sig själva och brista i empati gentemot andra (Chan et al., 2008; Ford, 2011). De betraktas som karaktärlösa och förväntas kunna sluta använda droger om de bara ville (Daibes et al., 2016; Ortega & Ventura, 2013; Vargas & Luis, 2008). Det antas att de saknar disciplin och föredrar nöjen framför att hantera sina problem (Ortega & Ventura, 2013). Patienterna beskrivs som fysiskt, mentalt och spirituellt komplexa, och vissa sjuksköterskor använder starkt negativa termer som barbarer, monster och odugliga människor för att beskriva dem (Daibes et al., 2016). Dessutom anses de vara i förnekelse, vilket förhindrar dem från att förändras (Chozom et al., 2021; Horner et al., 2019).

Synen på substansberoende

Enligt Chan et al. (2008), Hakala et al. (2020), Johansson och Wiklund-Gustin (2015), Kratovil et al. (2023) och Peckover & Chidlaw (2023) finns det en variation bland sjuksköterskor i hur de betraktar substansberoende där vissa ser det som ett medvetet val snarare än en kronisk sjukdom. Att patienterna tar droger trots att de vet att det är farligt förklaras av sjuksköterskorna som bristande självrespekt och patienterna anses därmed själva vara ansvariga för sin sjukdom. När beroendetillstånd anses vara självförvållat blir patientgruppen skuldbelagd (Lovi & Barr, 2009). Det finns dock sjuksköterskor som beskriver beroende som en progressiv sjukdom som uppstår genom situationer (Vargas och Luis, 2008). I Hakala et al. (2020) beskriver sjuksköterskorna att de har en mer positiv inställning gentemot patienter med beroende när de betraktar tillståndet som en sjukdom snarare än som något självförvållat.

Vilka faktorer påverkar sjuksköterskornas attityder

De faktorer som påverkar sjuksköterskornas attityder kan delas in i subteman utifrån yttre faktorer och inre faktorer. De yttre faktorerna är stigmatisering och samhällets porträttering; kunskap och utbildning och organisatoriska faktorer. De inre faktorerna är kön och ålder; erfarenhet och exponering och självinsikt.

Stigmatisering och samhällets porträttering

Stereotypa föreställningar, skapade av samhället och förstärkta av massmedia anses påverka sjuksköterskors attityder gentemot patienter med substansberoende (Monks et al., 2012; Daibes et al., 2016). Sjuksköterskorna i Ghaffari et al. (2020) och Lovi & Barr (2009) menar dock att medias porträttering är missvisande och att patienter med substansberoende ofta har fungerande liv. Trots den rådande stigmatiseringen visade sjuksköterskor förståelse för patienterna, och förklarade att den tuffa jargongen hos patienterna var ett resultat av samhällets stigmatisering och fungerade som ett skydd. Sjuksköterskor i Morley et al. (2015) betonar att alla människor har rätt till individuell vård baserad på ett holistiskt synsätt, utan att bli generaliserade eller stigmatiserade.

Kunskap/utbildning

Resultaten visar att sjuksköterskors attityder gentemot patienter med substansberoende påverkas av deras utbildningsnivå och kunskap om ämnet (Daibes et al., 2016; Ford, 2011; Ghaffari et al., 2020; Horner et al., 2019; Monks et al., 2012; Ortega & Ventura, 2013). Sjuksköterskor med mer omfattande utbildning inom substansberoende visade större förståelse och empati. Brister i

sjuksköterskeutbildningen som har påvisats i flera länder bidrar till osäkerhet och negativa attityder bland sjuksköterskor (Daibes et al., 2016; Ghaffari et al., 2020; Horner et al., 2019; Monks et al., 2012; Ortega & Ventura, 2013; Peckover & Chidlaw, 2007). Denna bristande kunskap leder också till stereotypa föreställningar om patienternas karaktär och minskad förståelse för bakomliggande problem som ångest eller depression (Lovi & Barr, 2009). Sjuksköterskor som inte fått specifik utbildning om beroendetilstånd har svårare att relatera till patienterna, vilket leder till negativa attityder (Monks et al., 2012). Utöver brister i teoretisk utbildning pekas även brister i fortbildning och lokala rutiner på arbetsplatserna ut som orsaker till negativa attityder (Daibes et al., 2016; Lovi & Barr, 2009). Sjuksköterskor med specialistutbildning i ämnet har större förståelse och bättre attityder jämfört med allmänsjuksköterskor (Kratovil et al., 2023; Lovi & Barr, 2009), medan de utan specialistutbildning tenderar att ha en mer dömande attityd (Lovi & Barr, 2009). Många sjuksköterskor uttrycker en önskan att lära sig mer om patientgruppen och orsakerna bakom beroendet (Ghaffari et al., 2020; Horner et al., 2019; Kratovil et al., 2023), men ingen nämner eget ansvar för att inhämta kunskap (Monks et al., 2012).

Organisatoriska faktorer

Arbetsmiljön har en betydande inverkan på sjuksköterskors attityder särskilt när det gäller vård av patienter med substansberoende. Stödande arbetsmiljöer med tydliga vårdriktlinjer bidrar till mer positiva attityder och bättre vårdresultat (Daibes et al., 2016; Ghaffari et al., 2020; Kratovil et al., 2023; Morgan et al., 2014). I motsats till detta leder hög stress och bristande resurser ofta till negativa attityder och sämre vård (Daibes et al., 2016; Ortega & Ventura, 2013). Organisatoriska brister som avsaknad av lokala rutiner försvårar sjuksköterskornas möjlighet att erbjuda humanistisk vård med ett holistiskt synsätt (Ortega & Ventura, 2013). En positiv arbetsmiljö främjar sjuksköterskors villighet att vårda patienter med substansberoende (Ghaffari et al., 2020).

Kön och ålder

Kön och ålder visar sig ha relevans för sjuksköterskors attityder gentemot patienter med substansberoende. Kvinnliga sjuksköterskor tenderar att visa större avståndstagande på grund av känslor av rädsla och osäkerhet särskilt när de hanterar potentiellt våldsamma manliga patienter (Horner et al., 2019). Äldre sjuksköterskor har däremot bättre attityder gentemot patientgruppen, vilket återspeglas i deras större förståelse och tålmod i mötet med dessa patienter (Kratovil et al., 2023).

Erfarenhet och exponering

Lång yrkesverksamhet antas ofta påverka sjuksköterskors attityder positivt gentemot patienter med substansberoende (Chozom et al., 2021; Kratovil et al., 2023; Morgan, 2014; Morley et al., 2015). Sjuksköterskorna i Hakala et al. (2020) påpekade dock att längre yrkeserfarenhet inte automatiskt leder till mer positiva attityder. Nyexaminerade sjuksköterskor tenderar att vara mer osäkra och ha en mer dömande attityd gentemot patienter med substansberoende (Chozom et al., 2021; Kratovil et al., 2023). Sjuksköterskor som har egna erfarenheter av substansberoende antingen personligt eller via familjemedlemmar uppvisar större förståelse för patienternas behov av empati och icke-stigmatiserande vård (Horner et al., 2019; Kratovil et al., 2023; Monks et al., 2012). Dessa erfarenheter minskar fördomar och stigmatisering samt ökar förmågan att vara medkännande och se människan bakom sjukdomen. Sjuksköterskor med privata erfarenheter är mer benägna att samarbeta med patienterna och erbjuda en icke-dömande vård (Monks et al., 2012). De som själva dricker alkohol tenderar att ha en mer positiv attityd gentemot alkoholkonsumtion men detta gäller främst de som dricker måttligt. Negativa attityder uppstår även hos denna grupp när patienternas alkoholkonsumtion är mer tvångsmässig (Vargas & Luis, 2008).

Självsikt

Sjuksköterskor är medvetna om att deras negativa attityder påverkar vårdens kvalitet och resultat negativt (Monks et al., 2012). De beskriver att de måste vara vaksamma på sina egna känslor och förhållningssätt för att inte visa frustration mot patienterna även om de också påpekar att negativa attityder är svåra att dölja i patientmöten (Johansson & Wiklund-Gustin, 2015). Bristande självinsikt märks när sjuksköterskor är mer benägna att diskutera andras negativa attityder än sina egna (Morgan, 2014). Förståelse för existerande attityder är en förutsättning för att kunna förändra dem till det bättre. Samtidigt visade sjuksköterskorna förståelse för vårdprocessen och hur det är gynnsamt att arbeta med motiverande insatser och att se människan bakom beroendet (Johansson & Wiklund-Gustin, 2015).

Hur påverkar attityderna vården

Sista temat berör hur sjuksköterskors attityder påverkar vården för patienter med substansberoende och har följande subteman; hur känslouttryck påverkar vården; hur förhållningssättet påverkar vården; hur attityder påverkar kommunikationen med substansberoende patienter och hur sjuksköterskornas attityder inverkar på vårdens resultat.

Känslouttryck

Stigmatisering och följande attityderna påverkar alla delar av vård och omsorg (Ghaffari et al., 2020; Horner et al., 2019). Vissa sjuksköterskor uttrycker motvilja mot att vårda patienter med substansberoende och enligt sjuksköterskor i studien av Horner et al. (2019) går dessa attityder inte att dölja. En diskrepans mellan sjuksköterskans etiska kod, som kräver att alla vårdas på lika villkor, och de negativa attityderna hos sjuksköterskorna, skapar negativa känslor (Morgan et al., 2014). Känslor som uppstår i mötet med patienter med substansberoende inkluderar stress och frustration (Daibes et al., 2016; Ford, 2011; Hakala et al., 2020; Johansson & Wiklund-Gustin, 2015; Kratovil et al., 2023; Monks et al., 2012; Neville & Roan, 2014; Ortega & Ventura, 2013), särskilt när sjuksköterskorna saknar tillräcklig kunskap. Sjuksköterskor upplevde en rad känslor i relation till patienter med substansberoende. Sorg efter återfall hos patienterna var vanligt förekommande (Chan et al., 2008; Chozom et al., 2021; Horner et al., 2019; Johansson & Wiklund-Gustin, 2015), medan ilska också rapporterades (Neville & Roan, 2014). Svårigheter att hantera dessa känslor ledde till att sjuksköterskor började använda kognitiva beteendestrategier såsom att distansera sig från patienterna (Ghaffari et al., 2020; Monks et al., 2012; Ortega & Ventura, 2013). Denna distansering försvårade för sjuksköterskorna att identifiera sig med patienterna och se bortom deras tillstånd (Monks et al., 2012; Peckover & Chidlaw, 2007). Trots betydelsen av att lita på patienterna (Horner et al., 2019; Johansson & Wiklund-Gustin, 2015), antogs ofta att patienterna var opålitliga (Hakala et al., 2020; Monks et al., 2012). Denna misstro ledde till eskalering av patienternas negativa beteenden, inklusive hot och våld (Monks et al., 2012; Neville & Roan, 2014). Ökad agitation och hotfullhet från patienterna ledde till rädsla och obehag hos sjuksköterskorna (Ghaffari et al., 2020; Monks et al., 2020; Ortega & Ventura, 2013), vilket i sin tur kunde leda till fientlighet gentemot patientgruppen. Dessa känslor, inklusive rädsla och oro, bidrog till utbrändhet hos sjuksköterskorna (Chozom et al., 2021), vilket inte bara påverkade vårdrelationen utan även sjuksköterskornas välmående.

Förhållningssätt

Stigmatisering och negativa attityder påverkar sjuksköterskornas förmåga att tillhandahålla effektiv vård (Horner et al., 2019; Johansson & Wiklund-Gustin, 2015). Förförstållningar resulterade i att de alltid var på sin vakt vid möten med patienter med substansberoende (Neville & Roan, 2014). Sjuksköterskornas tveksamhet kring säkerhetsfrågor betraktades också som stigmatiserande (Hakala et al., 2020), då skarpa föremål och riskfyllda föremål bara togs bort när de vårdade

beroendepatienter. Dessa reservationer kring säkerhet skapade en nedåtgående spiral inom vården och ledde till att patienterna förlorade förtroendet för sjuksköterskorna. Det bristande förtroende resulterade i eskalerande vårdslösa beteenden från patienterna och ökad reservation från sjuksköterskornas sida. Enligt Ghaffari et al. (2020) vårdade sjuksköterskor patienter med substansberoende genom auktoritära metoder, där patienterna reducerades till sin sjukdom och vården fokuserades på instrumentella bedömningar snarare än en helhetssyn med en personcentrerad vård. Denna vård baserades på objektiva observationer istället för på beskrivande upplevelser (Daibes et al., 2016; Horner et al., 2019). Ibland blev regler viktigare än patienterna vilket resulterade i en mer standardiserad vård istället för en individanpassad vård (Horner et al., 2020; Johansson & Wiklund-Gustin, 2015). Trots att den standardiserade vården underlättade för sjuksköterskorna genom att det blev enklare att sätta gränser för patienterna enligt regelverket, ledde den även till minskad möjlighet till kreativitet i arbetet (Johansson & Wiklund-Gustin, 2015).

Sjuksköterskorna tog ofta en försvarande roll gentemot patienter med substansberoende när andra vårdinrättningar hade en negativ attityd (Lovi & Barr, 2009; Neville & Roan). Sjuksköterskor från angremsavdelningar var inte behjälpliga vid personalbrist och om de blev beordrade till en beroendevård kom de ofta med ett negativt och fientligt förhållningssätt mot både personal och patienter (Lovi och Barr, 2009).

Kommunikation

När sjuksköterskorna uppvisade negativa attityder påverkade det kommunikationen (Ghaffari et al., 2020; Hakala et al., 2020; Horner et al., 2020; Kratovil et al., 2023; Lovi & Barr, 2009), detta manifesterades genom auktoritär ton och höjda röster gentemot patienterna ibland med en anklagande ton och korta koncisa svar (Ghaffari et al., 2020; Hakala et al., 2020; Horner et al., 2020). Sådan kommunikation kunde framkalla agitation och fientlighet hos patienterna. Fördomar och stereotyper ledde till att sjuksköterskorna såg patientgruppen som riskfyllda (Peckover & Chidlaw, 2007), vilket resulterade i vård-möten som var ytliga och fokuserade på uppgifter istället för att bygga relationer. En stigmatiserande syn på patienterna ledde även till nedlåtande samtal om dem bland sjuksköterskorna, vilket kunde sprida de negativa attityderna vidare inom personalgruppen (Chan et al., 2008; Kratovil et al., 2023). Denna öppenhet betraktades som problematisk och indikerade att stigmatisering kring patienter med substansberoende är mer utbrett än vad som vanligen erkänns.

Attityders inverkan på vårdens resultat

När sjuksköterskornas attityder resulterar i en reduktionistisk vård kan det hindra patienters återhämtning (Ghaffari et al., 2020; Morgan et al., 2014). Den bristfälliga bemötandet som följer av sjuksköterskornas negativa attityder kan öka patienternas lidande och öka risken för återfall samtidigt som det minskar deras motivation till förbättring (Chozom et al., 2021; Ghaffari et al., 2020). Patienter kan känna sig avvisade på grund av sjuksköterskornas attityder vilket kan leda till ökad ångest och känslor av sorg och rädsla (Chozom et al., 2021). Sjuksköterskornas negativa attityder kan påverka patient-sjuksköterskerelationen och resultera i sämre självkänsla och en känsla av osäkerhet. Detta påverkar vårdens utfall negativt och leder till onödigt lidande (Ghaffari et al., 2020), vilket också kan resultera i att patienterna inte följer sin vårdplan och avbryter sin vård innan de är färdigbehandlade (Morgan et al., 2014).

DISKUSSION

Vidare diskuteras metod och resultat utifrån olika synvinklar där funderingar och reflektioner belyses med stöd av vetenskaplig litteratur. Metodens tillvägagångssätt ifrågasätts ur olika perspektiv för att klargöra ett kritiskt förhållningssätt. I resultatdiskussionen överläggs hur resultatet med stöd i Sigurdur Halldorsdottirs teori kan förstås samt ifrågasättas ur skilda perspektiv.

Metoddiskussion

Metodval

Författarna har valt att göra en strukturerad litteraturoversikt då annan typ av studie skulle ta alldeles för lång tid att göra. Syftet med litteraturoversikt var att undersöka sjuksköterskans attityder mot vuxna patienter med substansberoende och hur det påverkade vårdkvaliteten. Enligt Polit & Beck (2022), så skall en litteraturstudie uppfylla kriterier så som tillförlitlighet, trovärdighet, giltighet och överförbarhet.

Datainsamling - Urval

I diskussionen om kvalitén och trovärdigheten i ett vetenskapligt arbete är begreppen giltighet, tillförlitlighet och överförbarhet centrala. Enligt Polit och Beck (2022) avser giltighet hur data presenteras och tolkas samt tillförlitligheten i resultaten. Tillförlitlighet syftar på hur väl resultaten håller över tid eller under varierande förhållanden. Överförbarhet handlar om i vilken utsträckning resultaten kan appliceras i andra situationer, miljöer eller på andra grupper, och är starkt beroende av hur noggrant studiens genomförande beskrivits. För att säkerställa relevans och precision i litteraturinsamlingen är det enligt Henricson (2017) av största vikt att använda väl genomtänkta sökord som speglar studiens syfte. I detta arbete noggrann reflektion gjorts utifrån koppling till syftet. MESH-termer och Cinahl headings användes och tillät en breddad sökning genom att inkludera synonymer. . Exempelvis användes termen "attitude" som den direkta MESH-översättningen av syftets "attityd". Flera kombinationsord användes, men det är möjligt att ytterligare synonymer hade kunnat ge fler träffar och därmed fler potentiellt relevanta artiklar. Sökningarna genomfördes konsekvent med samma sökord och kombinationer i både PubMed och CINAHL. Initialt i sökprocessen noterades en brist på kvalitativa artiklar inom ämnesområdet, vilket påverkade arbetets riktning. Inledningsvis begränsades inte sökningen till specifika år för att identifiera när artiklar främst publicerats. Det visade sig att ämnet "attityd" blivit mer vanligt förekommande under senare år, vilket ledde till att sökningarna senare begränsades till perioden 2004–2024. Vidare upptäcktes att många kvantitativa artiklar fanns i databaserna, men dessa exkluderades då de inte besvarade studiens syfte. Polit och Beck (2022) lyfter fram fördelen med kvalitativa artiklar, eftersom dessa kan fånga nyanser och subjektiva upplevelser på ett holistiskt sätt. Trots detta kan det anses vara en nackdel att inte inkludera kvantitativa artiklar, då vissa aspekter av ämnet kan ha förbisetts. En kompletterande sökning gjordes i databasen Psycinfo, där en annan sökstrategi användes genom att söka på hela meningar istället för enskilda sökord. Detta resulterade i två extra artiklar som inkluderades i studien. Sammanlagt identifierades 17 artiklar, varav 14 var kvalitativa och tre, Ford (2011), Monks et al. (2013) och Kratovil et al. (2023), använde en "mixed methods"-ansats. Analysen fokuserade dock endast på den kvalitativa delen av dessa artiklar, då denna del var tydligt avskild. Begränsning gjordes utifrån språk där endast engelska eller svenska artiklar lästes, då dessa språk är de som behärskas. Artiklar på andra språk exkluderades på grund av risken för feltolkningar, även om värdefull information kan ha gått förlorad. De valda artiklarna speglar sjuksköterskors attityder gentemot vuxna med substansberoende och överensstämmer med syftet i denna litteraturstudie. Artiklar om

sjuksköterskestudenters attityder exkluderades, vilket kan ha påverkat resultatet då dessa attityder skulle kunna påvisa skillnader eller likheter med sjuksköterskors attityder i denna studie.

Artikelgranskning och dataanalys

Samtliga inkluderade artiklar genomgick granskning enligt SBU granskningsmall (Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, bilaga 3). För att underlätta granskningen delades artiklarna upp, vilket innebär att alla artiklar inte granskades av samma person. Detta kan potentiellt påverka resultaten, men användningen av samma granskningsmall säkerställde att artiklarna bedömdes utifrån identiska kriterier. Resultaten visade att 12 artiklar hade "obetydliga eller mindre brister" och 5 artiklar hade "mindre brister". Inga artiklar med "stora brister" inkluderades, vilket stärker tillförlitligheten i studien. Alla artiklar analyserades genom att identifiera och extrahera centrala meningar, först individuellt och sedan gemensamt. Denna metod användes för att möjliggöra en självständig bedömning samt jämförelse och komplettering av analyser, vilket minimerar risken för att viktiga aspekter förbises. Efter individuella och gemensamma analyser diskuterades och formulerades de centrala meningarna tillsammans. Kombinationen av individuella och gemensamma analyser stärker både tillförlitligheten och giltigheten i studien genom att säkerställa att enskilda åsikter bekräftas eller dementeras. Likheter och olikheter i artiklarnas innehåll kategoriserades och placerades under olika centrala meningar som bestämdes gemensamt. Alla inkluderade artiklar hade olika författare, vilket stärker resultatens robusthet. Examensarbetets olika delar har dessutom formulerats, diskuterats och granskats av handledare och studiekamrater vid flera tillfällen, vilket ytterligare styrker arbetets validitet enligt Henricson (2017). Alla artiklarna som inkluderades i översikten har genomgått SBU's granskningsmall (Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, bilaga 3), artiklarna delades upp inför granskningen vilket innebär att båda författarna har inte granskat alla artiklarnas kvalitet, detta kan således påverka resultatet, samma granskningsmall har dock använts av båda författarna vilket innebär att artiklarna är granskade utifrån samma kriterier och resultatet från dessa påvisade att 12 av artiklarna hade "obetydliga eller mindre brister" och 5 artiklar fick "mindre brister", ingen artikel med "stora brister" inkluderades i studien, vilket då stärker tillförlitligheten i resultatet. Båda författarna analyserade alla artiklarna, genom att gå igenom artiklarna en och en och ta ut bärande meningar, analyserna gjordes först enskilt och sedan tillsammans dels för att kunna få en egen uppfattning och för att kunna jämföra resultat och möjligheten till att kunna komplettera varandra, dels minska chanserna för att vi skulle missa något, därefter diskuterades och formulerades de bärande meningarna fram tillsammans. Genom att göra både individuella och gemensamma analyser så stärks både tillförlitligheten och giltigheten i studien då de enskilda åsikterna som eventuellt fanns kunde bekräftas eller dementeras. De likheter och olikheter som framkom från artiklarna skrevs sedan ner i olika grupper och jämfördes och placerades sedan under olika bärande meningar, som gemensamt togs ut. Alla artiklar som inkluderades i studien är av olika författare, detta stärker resultatet som framkommit i granskningen. Litteraturoversiktens olika delar har formulerats och även diskuterats och granskats av handledare och studiekamrater i flera omgångar, vilket styrker arbetets validitet enligt Henricson (2017).

Etisk reflektion

De flesta av artiklarna i den systematiska litteraturoversikten är kvalitativa studier, vilket medför en tydligare bild av verkligheten. Metoden består huvudsakligen av intervjuer med olika sjuksköterskor, vilket ökar trovärdigheten i resultatet. Artiklarna granskades med granskningsmallar och inkluderades endast om de visade "obetydliga eller mindre brister" eller "mindre brister", vilket bidrar till att säkerställa att resultatet är adekvat och etiskt försvarbart (Kjellström, 2017). Risken för feltolkningar ansågs vara låg då resultatet analyserades gemensamt, vilket även minskade risken för att resultatet skulle påverkas enskilds förförståelse. Resultatet analyserades med försiktighet för att minska möjligheten att det skulle förändras, vinklas eller utelämnas. Enligt Kjellström (2017) kan förförståelse

och bristande kunskaper i engelska utgöra en risk för feltolkningar, vilket kan leda till forskningsetiska problem. Den stora mängden insamlade data sammanställdes gemensamt, och enighet nåddes om de bärande meningarna som artiklarna genererade. Detta tillvägagångssätt, trots att det kan vara svårt att sammanställa stora mängder data, bidrar till översiktens robusthet. Resultatet bedöms kunna påverka vården i framtiden genom att påvisa faktorer som påverkar sjuksköterskors attityder, vilket anses vara till nytta för samhället och därmed gör den systematiska litteraturöversikten etiskt försvarbar (Kjellström, 2017). Den systematiska litteraturöversikten bygger på artiklar från hela världen, vilket ger ett brett spektrum och ett globalt perspektiv genom att inkludera olika arbetssätt och kulturer. Detta stärker översikten jämfört med om urvalet begränsats till ett fåtal länder. Attityder kan förändras över tid, vilket kan förklara varför inga kvalitativa artiklar hittades före 2004. Studierna som inkluderats har genomförts under de senaste 20 åren, vilket innebär att forskningen är relativt ny och ökar översiktens tillförlitlighet. Sociokulturella skillnader runt om i världen kan påverka sjuksköterskors attityder och vården av patienter med substansmissbruk, beroende på arbetsplatsens geografiska belägenhet. Endast en artikel i översikten är från Sverige, vilket kan påverka överförbarheten till svensk sjukvård. Det hade eventuellt varit mer adekvat med fler artiklar från Sverige eller Norden för att öka resultatets relevans för svensk kontext.

Resultatdiskussion

Syftet med litteraturöversikten var att belysa sjuksköterskors attityder gentemot vuxna patienter med substansberoende och hur dessa attityder påverkar vårdkvaliteten. Resultatet visar att sjuksköterskors attityder styr det vårdande mötet. Resultatet presenterades i tre teman och kommer diskuteras för att ge ett vidare perspektiv. Fyndet diskuteras mot Sigurdur Halldorsdottirs (1996) teori, om vårdande och icke vårdande möten. I denna litteraturöversikt har teorin kopplats ihop genom att förklara hur sjuksköterskors attityder kan påverka mötet med patienter med substansmissbruk. Resultatet visar att sjuksköterskorna har flertalet attityder gentemot patienter med substansberoende varpå majoriteten av attityderna är negativa. Resultatdiskussionen kommer beröra de tre teman som presenterats ovan.

Förekommade föreställningar och synen på substansberoende

Resultaten av studien indikerar en generellt negativ inställning bland sjuksköterskor gentemot patienter med substansberoende (Neale et al., 2008). Det framkommer att sjuksköterskor upplever en rädsla inför att vårda sådana patienter, då de ofta betraktas som aggressiva och oberäkneliga, vilket ses som en potentiell fara för omgivningen. Denna uppfattning kan påverka sjuksköterskornas attityder gentemot våldsamhet bland patienter, även de som inte lider av substansberoende. Förutfattade åsikter hos sjuksköterskor angående patienters karaktärsdrag, såsom att förutsätta att de är oärliga eller våldsamma och att de inte kommer att följa behandlingar, kan leda till distansiering från vården. Denna distans kan uppfattas av patienterna som bristande intresse och empati, vilket i sin tur kan resultera i en försämring av patientens hälsotillstånd (Halldorsdottir, 1996). Däremot, om sjuksköterskor betraktar substansberoendet som en sjukdom snarare än som ett självförvållat tillstånd grundat i dålig moral, tenderar de att ha en mer förstående och positiv inställning gentemot patienterna. Det framgår att synen på substansberoende är en central faktor bakom sjuksköterskors attityder. Enligt den etiska kod som sjuksköterskor följer är det deras primära plikt att tillhandahålla vård på lika villkor för alla patienter, oavsett ursprunget till deras tillstånd. Sammanfattningsvis visar resultatet att fördomar och förutfattade åsikter bland sjuksköterskor kan påverka deras relationer med patienter som lider av substansberoende. Att betrakta substansberoende som en sjukdom snarare än en moralisk brist kan bidra till att minska stigmat kring dessa patienter och förbättra vården de erhåller. En medvetenhet om dessa faktorer är avgörande för att säkerställa att sjuksköterskor kan tillhandahålla vård av hög kvalitet i enlighet med etiska principer.

Vilka faktorer påverkar sjuksköterskornas attityder

Sjuksköterskors yrkesetik är en central riktlinje för vården av alla patienter och är särskilt viktig vid vård av patienter med substansberoende (Svensk Sjuksköterskeförening [SSF], 2022). Trots denna riktlinje är det en utmaning att undvika att låta egna fördomar påverka vården. Beroendeproblematik är starkt stigmatiserad inom psykisk ohälsa, och media har en tendens att fokusera på dess negativa aspekter, vilket kan påverka sjuksköterskors professionella attityder (Crisp et al., 2005). Även om det finns en ambition att vårda alla patienter på lika villkor, visar forskning att sjuksköterskors egna värderingar kan göra dem tveksamma till att vårda patienter med beroendeproblematik (Mahmoud et al., 2021). Mahmoud et al. (2021) påpekar dock att sjuksköterskor med personliga erfarenheter av beroendeproblematik ofta har en ökad vilja att vårda denna patientgrupp och uppvisar mer positiva attityder gentemot dem. Att balansera mellan närhet och professionalism är avgörande för sjuksköterskor med egen erfarenhet av beroendeproblematik (Halldorsdottir, 1996). Brister i självinsikt kan leda till otillräckligt vårdande, där sjuksköterskor inte erkänner sina egna fördomar och brister (Halldorsdottir, 1996). Det är av central betydelse att sjuksköterskor är medvetna om hur deras personliga attityder kan påverka vårdandet, även om de strävar efter att agera etiskt korrekt. Historiskt sett har beroendeproblematik betraktats som bristande självkontroll snarare än som en sjukdom, vilket har lett till att patienter ofta stigmatiseras och skylls för sin situation (Bartlett et al., 2013). Sjuksköterskor kan känna frustration när patienter med substansberoende inte tar ansvar för sitt tillstånd eller inte visar uppskattning för den vård de får (Pauly et al., 2015; Haug et al., 2016). Dessa negativa attityder kan härledas till bristande kunskap om substansberoende och dess vård (Nusbaum & Farkash, 2022; Vottero et al., 2022; Wolk et al., 2019). Det finns en tydlig koppling mellan sjuksköterskors kunskapsnivå och deras förmåga att vårda patienter på ett adekvat sätt. Att öka kunskapen om substansberoende är avgörande för att förbättra vårdkvaliteten och minska stigmat kring denna patientgrupp (Russell et al., 2017). En gedigen utbildning om substansberoende är nödvändig för att bygga förtroende mellan sjuksköterskor och patienter (Halldorsdottir, 1996). Dessutom är det av stor vikt att alla sjuksköterskor, inte bara specialistutbildade inom psykiatrisk vård, har tillräcklig kunskap för att kunna möta patienter med substansberoende i alla vårdmiljöer. Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) betonar att hög vårdkvalitet är en prioritet, vilket kräver att sjuksköterskor har adekvat kunskap om substansberoende för att kunna tillhandahålla god vård. För att säkerställa en hög vårdkvalitet och undvika stigmatisering av både patienter och vårdgivare är det avgörande att sjuksköterskor ges tillräcklig utbildning och stöd för att kunna vårda patienter med substansberoende på ett icke-fördomsfullt sätt. Detta kräver en förståelse för hur personliga attityder kan påverka vården samt en kontinuerlig strävan efter att förbättra kunskapen om substansberoende och dess vård.

Hur påverkar attityderna vården

Enligt Halldorsdottir (1996) är tillit och relationsskapande centrala för att skapa metaforen "bron", som symboliserar ömsesidigt förtroende. Sjuksköterskans förmåga att etablera relationer är avgörande för detta förtroende. Dömande uttryck och negativa attityder kan motverka relationsskapandet och istället leda till misstro och misstänksamhet, vilket är ogynnsamt för patientens tillfrisknande. En negativ vårdrelation kan förvärra patientens ohälsa och minska deras självkänsla och förmåga att återhämta sig. Kommunikation spelar en central roll i patient-sjuksköterskemötet. Ett gott bemötande från sjuksköterskan är nödvändigt för att upprätthålla god kommunikation (Afriye, 2020; Berg et al., 2022). God kommunikation kan leda till ökad närhet mellan patient och sjuksköterska, vilket underlättar för patienten att dela sitt lidande och främjar återhämtningen och självkänslan, vilket i sin tur höjer vårdkvaliteten (Berg et al., 2022). Bra kommunikation kan även bidra till förbättrad hälsa, ökad livskvalitet och återgång till normalt liv för patienten (Skärsäter, 2019). Det indikerar att sjuksköterskors distanserade förhållningssätt gentemot substansberoende patienter negativt påverkar

vården, vilket även framkommit i resultaten. Även icke-verbal kommunikation kan ha positiv inverkan på patienten (Skärsäter, 2019). Hälso- och sjukvårdslagen (HSL, 2017:30) framhåller vikten av effektiv kommunikation mellan sjuksköterskan och patienten. Tillit, nyfikenhet och intresse utgör också viktiga delar i relationsskapandet (Halldorsdottir, 1996). Resultaten visar hur sjuksköterskors attityder påverkar vården av patienter med substansberoende, där vården tenderar att bli reduktionistisk på grund av dessa attityder. Denna reduktionistiska vård kan också härledas till dagens vårdklimat som präglas av tidsbegränsningar och höga krav på effektivitet, vilket resulterar i uppgiftsorienterad vård och bristande tid för att etablera meningsfulla relationer (Weare et al., 2019). För att främja delaktighet och vårdkvalitet är en positiv och vårdande relation mellan sjuksköterskor och patienter avgörande. Det tar tid att bygga upp en sådan relation (Sahlsten, 2007; Halldorsdottir, 1996). Negativa attityder från sjuksköterskor kan leda till distansering från patienterna och försämrad omvårdnad (Reed, 2005; Hellzén & Asplund, 2006). Detta kan resultera i att patienterna känner sig diskriminerade och att deras vård försummas (Hellzén & Asplund, 2006). I psykiatri påverkar personalens negativa syn på patienters möjlighet till återhämtning patienternas chanser till tillfrisknande (Hugo, 2001). Sjuksköterskors osäkerhet kring bemötande av patienter försvårar omvårdnaden (Reed, 2005; Surgenor et al., 2005). En studie av MacNeela et al. (2012) visade att sjuksköterskor ofta förhandlade vården med patienterna, särskilt när patienterna var tveksamma till vården eller behandlingen. Ibland använde sjuksköterskorna manipulativa metoder, vilket kunde ha negativa effekter på patienten. När patienter söker vård befinner de sig i en beroendeställning gentemot vårdpersonalens kompetens, och om sjuksköterskan intar en auktoritär position kan det skapa obalans i maktförhållandet (MacNeela et al., 2012). Samarbete och förmågan att se människan bakom sjukdomen är avgörande för relationen mellan sjuksköterska och patient (Halldorsdottir, 1996). Det är viktigt att sjuksköterskor är öppna för olikheter och förståelse för patientens livshistoria. Patienter betonar vikten av att bli sedda för mer än bara sitt beroende och att undvika dömande attityder (Maghsoudi et al., 2017). För att främja positiva vårdresultat och patientens delaktighet är det viktigt att sjuksköterskor visar empati och engagemang, samt involverar patienten i vården och beslutsfattandet (Staniszewska et al., 2019). Äkta delaktighet i vården kräver en vårdande relation baserad på ömsesidigt förtroende och respekt (Halldorsdottir, 1996). Patienters erfarenheter visar att negativa attityder påverkar vården och deras vilja att söka hjälp (Cockroft et al., 2019). Sjuksköterskors empati och optimism kan förbättra vården och främja återhämtning (Markham, 2003; Dahlberg & Segesten, 2010). En icke-vårdande vårdrelation kan leda till fräntagande av patientens självständighet (Halldorsdottir, 1996). För att kunna fungera som "brobyggare" och vara en "livgivande person" måste sjuksköterskan ha kvaliteter som att vara emotionellt stabil, icke-kränkbar och ha en vilja att hjälpa andra (Halldorsdottir, 1996).

SLUTSATSER

Slutsatsen av denna litteraturoversikt visar på den betydande roll som sjuksköterskors attityder har i vården av patienter med substansberoende. Resultatet tyder på att det förekommer attityder bland sjuksköterskor gentemot patienter med substansberoende och att dessa kan ha negativa konsekvenser för vårdkvaliteten och patienternas hälsotillstånd. Attityder påverkas av flera faktorer, inklusive personliga erfarenheter, kunskapsnivå och arbetsmiljö. Positiva attityder och ett empatiskt förhållningssätt från sjuksköterskans sida kan främja en god vårdrelation och därigenom bidra till bättre vårdresultat och patienternas tillfrisknande. Det är av central betydelse att sjuksköterskor kontinuerligt strävar efter att öka sin förståelse för substansberoende och dess vård samt att vara medvetna om hur deras egna attityder påverkar vården. Genom att skapa en öppen och respektfull dialog samt att involvera patienten i vården och beslutsfattandet kan sjuksköterskor bidra till en mer holistisk och effektiv vård av patienter med substansberoende.

Kliniska implikationer

Fortsatt forskning och förbättringsarbete är nödvändigt för att hantera sjuksköterskors negativa attityder gentemot patienter med substansberoende. Identifieras faktorer som påverkar attityder och utvecklar evidensbaserade interventioner kan vi främja en mer empatisk och respektfull vård. Genom att integrera forskningsresultat i klinisk praxis och kontinuerligt utvärdera och revidera vårdstrategier kan vi förbättra vårdkvaliteten och patienternas hälsoutfall över tid. För att uppnå detta är det viktigt att integrera ämnen relaterade till substansberoende och beroendetillstånd i sjuksköterskeutbildningen och specialistsjuksköterskeutbildningen. En mer specifik utbildning inom dessa områden skulle ge sjuksköterskor de verktyg och kunskaper de behöver för att bättre förstå och hantera komplexa behov hos patienter med substansberoende. Genom att inkludera ämnen som prevention, intervention och behandling av substansberoende i utbildningsprogrammen kan vi öka medvetenheten och förståelsen för dessa frågor inom vården. Detta kan i sin tur bidra till att minska stigmat kring substansberoende och främja en mer holistisk och effektiv vård för denna patientgrupp. Det är viktigt att också inkludera patienter och deras familjer i utvecklingen av dessa strategier för att säkerställa att deras behov och preferenser tas hänsyn till.

REFERENSER

* Referenser som finns i resultatet.

Afriyie, D. (2020). Effective communication between nurses and patients: an evolutionary concept analysis. *British Journal of Community Nursing*, 25(9), 438-445.

<https://doi.org/10.12968/bjcn.2020.25.9.438>

Alvarez, S. Q., Gomes, G. C., & Xavier, D. M. (2014). Cause of addiction and its consequences for the user and the family. *Journal of Nursing UFPE/Revista de Enfermagem UFPE*, 8(3).

Bartlett, R., Brown, L., Shattell, M., Wright, T., & Lewallen, L. (2013). Harm Reduction: Compassionate Care Of Persons with Addictions. *MEDSURG Nursing*, 22(6), 349-358.

Bettany-Saltikov, J. & McSherry, R. (2016). *How to do a systematic literature review in nursing*. Open university press.

Chalker, T. L. (1997). Addiction: A concept analysis. *Journal of Addictions Nursing*, 9(4), 168-172.

Chambers, M., Guise, V., Välimäki, M., Rebelo, Botelho, M. A., Scott, A., Staniulienė, V. & Zanotti, R. (2010). Nurses' attitudes to mental illness: A comparison of a sample of nurses from five European countries. *International Journal of Nursing Studies*, 47 (3), 350-362.

<https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2009.08.008>

* Chan, K.Y., Stoové, M.A. & Reidpath, D.D. (2008). Stigma, social reciprocity and exclusion of HIV/AIDS patients with illicit drug histories: A study of Thai nurses' attitudes. *Harm Reduction Journal*, 5 (11). <https://doi.org/10.1186/1477-7517-5-28>

* Chozom, S., Neuhann, F. & Krahl, W. (2021). Exploring The Attitudes Towards Patients Diagnosed With Alcohol Use Disorder (AUD): A Qualitative Study Of Nurses At The National Referral Hospital, Bhutan. *Journal of nursing practice*, 4 (2), 117–129. <https://doi.org/10.30994/jnp.v4i2.116>

Cockroft, J.D., Adams, S.M., Bonnet, K., Matlock, D., McMillan, J. & Schlundt, D. (2019). "A scarlet letter": Stigma and other factors affecting trust in the health care system for women seeking substance abuse treatment in a community setting. *Substance abuse*.

<https://doi.org/10.1080/08897077.2018.1544184>

Crisp, A., Gelder, M., Goddard, E. & Meltzer, H. (2005). Stigmatization of people with mental illness: A follow-up study within the Changing Minds campaign of the Royal College of Psychiatrists. *World Psychiatry*, 4, 106–113.

Dahlberg, K., & Segesten, K. (2010). *Hälsa och vårdande: i teori och praxis*. Stockholm: Författarna och Natur & Kultur.

* Daibes, M.A., Al-Btoush, M.S., Marji, T. & Rasmussen, J.A. (2017). Factors Influencing Nurses' Attitudes towards Patients in Jordanian Addiction Rehabilitation Centres: A Qualitative Study. *International journal of mental health and addiction*, 15, 588–603. <https://doi.org/10.1007/s11469-016-9682-2>

Finnell, D. S., Tierney, M., & Mitchell, A. M. (2019). Article Commentary: Nursing: Addressing Substance Use in the 21st Century. *Substance abuse*, 40(4), 412-420.

<https://doi.org/10.1080/08897077.2019.1674240>

Folkhälsomyndigheten. (2019). *Alkohol- och narkotikaberoende: Förekomst, överlappning och demografiska skillnader enligt register över öppen- och slutenvård, läkemedelsuttag, sjuk- eller aktivitetsersättning och lagförda brott.* (Artikelnummer, nr 1902) Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/ea6bfc6d22894cb5ba9b5c237e2a4f78/alkohol-narkotikaberoende-19092.pdf>

* Ford, R. (2011) Interpersonal challenges as a constraint on care: the experience of nurses' care of patients who use illicit drugs. *Contemporary Nurse*, 37(2), 241-52. <https://doi.org/10.5172/conu.2011.37.2.241>

* Ghaffari, F., Mohammadi, S., Shamsalinia, A. & Arazi, T. (2020). Shedding Light on the Barriers to Providing Quality Nursing Care for Patients With Substance Abuse: A Qualitative Content Analysis. *Addictive Disorders & Their Treatment*, 19(4), 193-200. <https://doi.org/10.1097/ADT.0000000000000226>

* Hakala, T., Kylmä, J., Paavilainen, E., Koivunen, M. (2020). The Care of the Patients With Alcohol Intoxication in the Emergency Department of a Central Hospital: Nurses' Skills, Knowledge, and Attitudes. *Journal of Addictions Nursing*, 31(3), 146-152. <https://doi.org/10.1097/JAN.0000000000000345>

Halldorsdottir, S. (1996). *Caring and Uncaring Encounters in Nursing and Health Care – Developing a Theory* (Doktorsavhandling, Linköping university, Hälsouniversitetet). <https://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:248040/FULLTEXT01.pdf>

Halldorsdottir, S. (2008). The dynamics of the nurse-patient relationship: introduction of a synthesized theory from the patients perspective. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 22, 643-652. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6712.2007.00568.x>

Haug, N. A., Bielenberg, J., Linder, S. H. & Anna Lembke, A. (2016). Assessment of provider attitudes toward #naloxone on Twitter. *Substance Abuse*, 37(1), 35–41. <http://dx.doi.org/10.1080/08897077.2015.1129390>

Hellzén O, Asplund K. Nurses' narratives about their residents when caring for people with long – term mental illness in municipal group dwellings. *Int J Ment Health Nurs* 2006; 15: 60–69

Henricson, M. (2017). Diskussion. I M. Henricson (red.), *Vetenskaplig teori och metod: Från idé till examination inom omvårdnad* (s. 411-420). Studentlitteratur.

* Horner, G., Daddona, J., Burke, D.J., Cullinane, J., Skeer, M., Wurcel, A.G. (2019). “You're kind of at war with yourself as a nurse”: Perspectives of inpatient nurses on treating people who present with a comorbid opioid use disorder. *Plos one*, 14(10). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0224335>

Hugo M. Mental health professionals' attitudes towards people who have experienced a mental health disorder. *J Psychiatry Ment Health Nurs* 2001; 8: 419-25

* Johansson, L., & Wiklund-Gustin, L. (2016). The Multifaceted Vigilance - Nurses' Experiences of Caring Encounters with Patients Suffering from Substance Use Disorder. *Scandinavian journal of caring sciences*, 30, 303-311. <https://doi.org/10.1111/ses.12244>

Kjellström, S. (2017). Forskningsetik. I M. Henricson (red.), *Vetenskaplig teori och metod: Från idé till examination inom omvårdnad* (s. 481–496). Studentlitteratur.

* Kratovil, A., Schuler, M.S., Vottero, B.A. & Aryal, G. (2023). Nurses' Self-Assessed Knowledge, Attitudes, and Educational Needs Regarding Patients with Substance Use Disorder. *The American Journal of Nursing*, 123(4), 26-33. <https://doi.org/10.1097/01.NAJ.0000925496.18847.c6>

* Lovi, R. & Barr, J. (2009). Stigma reported by nurses related to those experiencing drug and alcohol dependency: a phenomenological Giorgi study. *Contemporary Nurse*, 33(2), 166-178. <https://doi.org/10.5172/conu.2009.33.2.166>

MacNeela, P., Scott, P A., Treacy, M., Hyde, A., & O'Mahony, R. (2012). A risk to himself: attitudes toward psychiatric patients and choice of psychosocial strategies among nurses in medical-surgical units. *Research in Nursing & Health*, 35(2), 200-13. doi:10.1002/nur.21466

Maghsoudi, J., Oreyzi, H., & Zargham-Boroujeni, A. (2017). Exploring the strengths of patients with psychiatric disorders: a qualitative study. *The Journal of Nursing*

Manhica, H., Straatmann, V.S., Lundin, A., Agardh, E. & Danielsson, A.K. (2020). Association between poverty exposure during childhood and adolescence, and drug use disorders and drug-related crimes later in life. *Addiction*, 116(7), 1747-1756. <https://doi.org/10.1111/add.15336>

Markham D. Attitudes towards patients with a diagnosis of "borderline personality disorder": Social rejection and dangerousness. *J Ment Health* 2003; 12,6: 595-612

Merrick, T.T., Louie, E., Cleary, M., Molloy, L., Baillie, A., Haber, P. & Morley K.C. (2022). A systematic review of the perceptions and attitudes of mental health nurses towards alcohol and other drug use in mental health clients. *International Journal of Mental Health Nurses*, (6), 1373-1389. <https://doi.org/10.1111/inm.13043>

* Monks, R., Topping, A. & Newell, R. (2013). The dissonant care management of illicit drug users in medical wards, the views of nurses and patients: a grounded theory study. *Journal of Advanced Nursing*, 69(4), 935–946. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2012.06088.x>

* Morgan, B.D. (2014). Nursing attitudes toward patients with substance use disorders in pain. *Pain Management Nursing*, 15(1), 165-175. <https://doi.org/10.1016/j.pmn.2012.08.004>

* Morley, G., Briggs, E. & Chumbley, G. (2015). Nurses' Experiences of Patients with Substance-Use Disorder in Pain: A Phenomenological Study. *Pain Management Nursing*, 16(5), 701-711. <https://doi.org/10.1016/j.pmn.2015.03.005>

Muncan, B., Walters, S.M. & Ezell, J. (2020). "They look at us like junkies": influences of drug use stigma on the healthcare engagement of people who inject drugs in New York City. *Harm Reduction Journal*, 17(53). <https://doi.org/10.1186/s12954-020-00399-8>

Mundy, L. (2012). Addiction-stigmatized: A new concept to enhance nursing practice. *Journal of addictions nursing*, 23 (4), 250-254.

Nationalencyklopedin (u.å.). *Attityder*. Hämtad 5 december 2023 från http://www.ne.se/attityd?i_h_word=attityder

Neale, J., Tomkins, C., & Sheard, L. (2008). Barriers to accessing generic health and social care services: a qualitative study of injecting drug users. *Health and Social Care in the Community*, 16, (2), 147-154.

* Neville, K. & Roan, N. (2014). Challenges in Nursing Practice: Nurses' Perceptions in Caring for Hospitalized Medical-Surgical Patients With Substance Abuse/Dependence. *The Journal of nursing administration* 44(6), 339–346. <https://doi.org/10.1097/NNA.000000000000079>

Nordfjaern, T., Rundmo, T., & Hole, R. (2010). Treatment and recovery as perceived by patients with substance addiction. *Journal of psychiatric and mental health nursing*, 17(1), 46-64. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2850.2009.01477.x>

Nusbaum, L., & Farkash, M. (2022). Attitudes, perceptions, self-efficacy and knowledge levels of Israeli nurses in relation to opioid misuse: A cross-sectional survey. *Journal of nursing scholarship : an official publication of Sigma Theta Tau International Honor Society of Nursing*, 54(2), 242–249. <https://doi.org/10.1111/jnu.12725>

Olsen, Y. (2022). What Is Addiction? History, Terminology, and Core Concepts. *Medical Clinic of North America*, 106(1), 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.mcna.2021.08.001>

* Ortega, L.B. & Ventura, C.A. (2013). I am alone: the experience of nurses delivering care to alcohol and drug users. *Revista da Escola de Enfermagem da USP*, 47(6),1379-1386. <https://doi.org/10.1590/S0080-623420130000600019>

Pauly, B., McCall, J., Browne, A. J., Parker, J. & Mollison, A. (2015). Toward Cultural Safety – Nurse and Patient Perceptions of Illicit Substance Use in a Hospitalized Setting. *Advances in Nursing Science*, 38(2), 121-135. <https://doi.org/10.1097/ANS.0000000000000070>

* Peckover, S. & Chidlaw, R.G. (2007). Too Frightened to Care? Accounts by District Nurses Working with Clients Who Misuse Substances. The Authors, *Journal compilation*, 15(3), 238-245. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2524.206.00683.x>

Polit, D.F. & Beck, C.T. (2022). *Nursing research. Generating and Assessing Evidence for Nursing Practice*. Wolters Kluwer.

Psykologiguiden. (2023). Psykologilexikon. Hämtat 6 december 2023 från <https://www.psykologiguiden.se/psykologilexikon/?Lookup=attityd>

Ramstedt, M. (2021). *Socioekonomiska skillnader i narkotikaanvändning bland vuxna i Sverige*. (Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning nr 198). Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning.

Reed, F. (2005). The mixed attitudes of nurses to caring for people with mental illness in a rural general hospital. *Int J Ment Health Nurs*, 14, 249-57.

Rienecker, L. & Stray Jørgensen, P. (2017). Att skriva en bra uppsats. Liber.

Russell, R., Ojeda, M.M. & Ames, B.D. (2017). Increasing RN Perceived Competency With Substance Use Disorder Patients. *Journal of continuing education in nursing*, 48(4), 175-183. <https://doi.org/10.3928/00220124-20170321-08>

Sahlsten, M., Larsson, I. E., Lindencrona, C. & Plos, K. (2007). Patient participation in nursing care: an interpretation by Swedish Registered Nurses. *Issues in Clinical Nursing*, 14(1), 35–42.
SFS 2017:30. Hälso- och sjukvårdslag. Stockholm: Socialdepartementet. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/halso-och-sjukvardslag-201730_sfs-2017-30/

Skärsäter, I. (2019). Psykisk ohälsa. I A.-K. Edberg & H. Wijk (Red.), *Omvårdnadens Grunder: Hälsa och ohälsa* (3 uppl., s. 641–666). Studentlitteratur.

Staniszewska, S., Mockford, C., Chadburn, G., Fenton, S.-J., Bhui, K., Larkin, M., & Weich, S. (2019). Experiences of in-patient mental health services. *The British Journal of Psychiatry*, 2014, 329-338. <http://doi.org/10.1192/bjp.2019.22>

Statens Beredning för Medicinsk och Social Utvärdering. (2023). Granskningsmall för kvalitativa evidenssynteser. Hämtad 15 mars 2024 från https://www.sbu.se/globalassets/ebm/granskningsmall_kvalitativa_evidenssynteser_qes

Surgenor L.J., Dunn, J. & Horn J. (2005) Nursing student attitudes to psychiatric nursing and psychiatric disorders in New Zealand. *Int J Ment Health Nurs* 14: 103-8.

Svensk sjuksköterskeförening (2022) *ICN:s etiska kod för sjuksköterskor*. Svensk Sjuksköterskeförening <https://swenurse.se/publikationer/icns-etiska-kod-for-sjukskoterskor>

United nation office on drugs and crime. (2023). *World drug report 2023*. United Nation.

* Vargas, D.D. & Luis, M.A.V. (2008). Alcohol, alcoholism and alcohol addicts: Conceptions and attitudes of nurses from district basic health centers. *Revista Latino- Americana de Enfermagem*, 16, 543–550. <http://www.eerp.usp.br/rlae>

Vetenskapsrådet. (2023). Etik i forskningen och god forskningssed. Hämtad 10 januari 2024 från <https://www.vr.se/uppdrag/etik/etik-i-forskningen.html>

Weare, R., Green, C., Olasoji M., & Plummer, V. (2019). ICU nurses feel unprepared to care for patients with mental illness: A survey of nurses' attitudes, knowledge, and skills. *Intensive & Critical Care Nursing*, 50964-3397(19), 30024-2. <https://doi.org/10.1016/j.iccn.2019.03.001>

Wiklund, L. (2008a). Existential aspects of living with addiction—Part I: meeting challenges. *Journal of Clinical Nursing*, 17(18), 2426-2434. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2008.02356.x>

Wiklund L. (2008b). Existential aspects of living with addiction - part II: caring needs. A hermeneutic expansion of qualitative findings. *Journal of Clinical Nursing*, 17(18), 2435-2443- <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2008.02357.x>.

Wolk, C. B., Doubeni, C. A., Klusaritz, H. A., Bilger, A., Paterson, E., & Oslin, D. W. (2019). Perspectives and Practice in the Identification and Treatment of Opioid Use, Alcohol Use, and Depressive Disord

Psyciatric services (Washington, D.C.), 70(10), 940–943. <https://doi.org/10.1176/appi.ps.201800378>

World Health Organisation. (2022). *Alcohol*. Hämtad 10 mars 2024 från <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/alcohol#:~:text=Key%20facts,from%20harmful%20use%20of%20alcohol>

World Health Organization. (2019). *International statistical classification of diseases and related health problems (11th ed.)* Hämtad 26 maj 2024 från <https://icd.who.int/>

World Health Organisation. (2018). *Global status report on alcohol and health*. World Health Organisation. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/274603/9789241565639-eng.pdf?sequence=1>

BILAGOR

Bilaga 1. Sökmatrix

Databas Datum	Sök Nr	Sökord	Begränsningar	Antal träffar	Lästa abstrakt	Granskade i fulltext	Inkluderade artiklar
Cinahl 240227	1	Attitudes AND Nurs* AND substance abuse AND addict*	Engelska/Svenska 2004-2024	102	30	15	Johansson & Wiklund-Gustin, 2016 Ghaffari et al., 2020 De Vargas & Luis, 2008 Peckover & Chidlaw, 2007
Cinahl 240227	2	Nurs* attitude towards AND substance use AND addiction	Engelska/Svenska 2004-2024	5	3	2	
Cinahl 240227	3	Nurs* attitude* AND Drug use	Engelska/Svenska 2004-2024	42	5	3	Monks et al., 2013 Ford, 2011
Cinahl 240227	4	Nurs* attitude* AND addiction	Engelska/Svenska 2004-2024	160	40	3	
Cinahl 240227	5	Drug AND Nurs* AND patients AND stigma	Engelska/Svenska 2004-2024	154	25	5	
Cinahl 240227	6	Substance use disorder AND Nurs* attitudes	Engelska/Svenska 2004-2024	95	5	5	Kratovil et al., 2023 Horner et al., 2019
Summa				558	108	33	8
Pubmed 240227	7	Attitudes AND Nurs* AND substance abuse AND addict*	Engelska/Svenska 2004-2024	120	4	2	Ortega & Ventura
Pubmed 240227	8	Nurs* attitude towards AND substance use AND addiction	Engelska/Svenska 2004-2024	22	18	15	Hakala et al., 2020 Morgan, 2014 Ortega & Ventura, 2013 Morley et al., 2015
Pubmed 240227	9	Nurs* attitude* AND drug use	Engelska/Svenska 2004-2024	1428	0	0	
Pubmed 240227	10	Nurs* attitude* AND addiction	Engelska/Svenska 2004-2024	282	25	5	
Pubmed 240227	11	Drug AND Nurs* AND patients AND stigma	Engelska/Svenska 2004-2024	184	15	7	Lovi & Barr, 2009 Chan, et al., 2008
Pubmed 240227	12	Substance use disorder AND Nurs* attitudes	Engelska/Svenska 2004-2024	468	25	0	
Summa				2504	87	29	6
Psycinfo 240318	13	Nurses Attitude towards patients qualitative	Engelska/Svenska 2004-2024	502	10	5	Daibes, et al., 2017 Chozom & Krahl, 2021

BILAGA 2. Artikelmatris

Författare År	Titel	Tidskrift	Syfte	Metod	Resultat	Kvalitet SBU
Chan, et al., 2008.	"Stigma, social reciprocity and exclusion of HIV/AIDS patients with illicit drug histories: A study of Thai nurses' attitudes",	Harm Reduction Journal, vol. 5, pp. 11.	Syftet med studien var att ta reda på effekten av de stigmatiserande attityderna till injektionsmissbrukare med HIV/AIDS inom hälso- och sjukvårdssammanhang hos Sjuksköterskor.	Semistrukturerade intervjuer genomfördes med en grupp på tjugo thailändska kvalificerade sjuksköterskor.	Resultatet av studien visar att stigmatiseringen i samband med illegala droger kan spela en avgörande roll för att förbättra sjuksköterskors attityder till injektionsmissbrukande patienter som lever med hiv/aids.	Obetydlig a eller mindre brister
Chozom, et al., 2021.	"Exploring The Attitudes Towards Patients Diagnosed With Alcohol Use Disorder (AUD)" A Qualitative Study Of Nurses At The National Referral Hospital, Bhutan."	Journal of nursing practice 4.2(2021): 117–129. Print.	Studien genomfördes för att undersöka sjuksköterskors attityder gentemot AUD (alcohol use disorder) patienter, och för att ytterligare utforska faktorerna som påverkar dessa attityder	15 sjuksköterskor från Jigme Dorji Wangchuck National Referral Hospital rekryterades baserat på bekvämlighet Kvalitativt tillvägagångssätt användes genom att göra djupintervjuer ansikte mot ansikte med öppna frågor. Den kvalitativa datan analyserades med tematisk analysmetod.	Resultaten från studien tyder på vikten att ha adekvat kunskap om alkohol och beroende, att vara regelbundet engagerad med AUD-patienter eller att ha några års erfarenhet av att arbeta med AUD-patienter var några av de faktorer som resulterade i mer positiva attityder bland sjuksköterskorna. Otillräckliga färdigheter och kunskaper relaterade till alkoholberoende och uppvisande av aggressivt beteende hos patienterna kan orsaka negativa känslor och i slutändan leda till negativa attityder.	Obetydlig a eller mindre brister
Daibes, et al., 2017.	"Factors Influencing Nurses' Attitudes towards Patients in Jordanian Addiction Rehabilitation	International journal of mental health and addiction 15.3	Syftet med studien var att beskriva sjuksköterskors attityder till patienter som är beroende av	Kvalitativ studie. Semistrukturerade intervjuer med 21 sjuksköterskor (med diplom, kandidat-, magister-	Resultatet i studien visar att samhället har en negativ inverkan på sjuksköterskors attityder till missbrukare och alkoholpatienter, särskilt till kvinnliga patienter. En sådan påverkan kan tyckas vara svår att förändra vid första	Obetydlig a eller mindre brister

	Centres: A Qualitative Study.”	(2017): 588–603. Print.	eller missbrukar droger och/eller alkohol och undersöker vilka faktorer som påverkar dessa attityder	och doktorsexamen) med en medelålder på 35 år Intervjuerna gör det möjligt för forskaren att förstå de bakomliggande motiven från intervjupersonerna.	anblicken, men med utbildning om beroende och alkoholism samt vidareutbildning med patienträttigheter och de etiska aspekterna av omvårdnad, det behövs mer arbete med att utveckla sjuksköterskors självuppfattning vilket är viktigt för sjuksköterskor när man arbetar med missbrukare och alkoholiserade patienter.	
De Vargas & Luis, 2008.	Alcohol, alcoholism and alcohol addicts: Conceptions and attitudes of nurses from district basic health centers.	Revista Latino-Americana de Enfermagem	Syftet var att undersöka attityder hos sjuksköterskor gentemot alkohol, alkoholism och alkoholister på hälsovårdscenter.	Kvalitativ intervjustudie med bekvämlighetsurval. Semistrukturerad intervju med 3 vägledande frågor till 10 Sjuksköterskor från 3 olika vårdintuitioner. Intervjuerna spelades in för att sedan transkribera dem och för att sedan kunna läsa det grundligt	Resultatet visar att sjuksköterskorna hade en tolerans mot måttlig alkoholkonsumtion, det framkom också att de ansåg att alkoholism är en sjukdom med mycket allvarliga konsekvenser. Sjuksköterskornas attityd sammanföll med att de förknippade patientens viljestyrka med missbruket.	Obetydlig a eller mindre brister
Ford, 2011.	Interpersonal challenges as a constraint on care: the experience of nurses' care of patients who use illicit drugs.	Contemp Nurse.	Syftet med studien var att utforska vilka hinder som fanns i sjuksköterskans roll och om attityderna ändras beroende på deras erfarenhet och utbildningsnivå	En tvärsnittsstudie med mixed method: både kvalitativ och kvantitativ ansats. 311 sjuksköterskor. Ålder: 42 (+/-9) Kön: 98% kvinnor. En öppen fråga ställdes till deltagarna: om vilka faktorer som hindrar deras förmågor vårda patienter med missbruk.	Resultatet av studien visar att flera av sjuksköterskorna såg patienter med ett beroende som otrevliga, manipulerande och våldsamma, uppfattningen var att patienterna inte ville ta eget ansvar över sin egen hälsa, detta upptog mycket av sjuksköterskans tid detta ledde i sin tur till att sjuksköterskorna fick en negativ uppfattning av dessa patienter.	Måttliga brister
Ghaffari, et al., 2020.	Shedding Light on the Barriers to Providing Quality Nursing Care	Addictive Disorders & Their Treatment	Studiens syfte är att fastställa vilka hinder iranska sjuksköterskor upplever vid	Kvalitativ metod med fördjupande intervjuer och beskrivande studie med innehållsanalys. 8	Resultatet från studien visade att sjuksköterskorna hade en både negativ och en stereotypisk attityd mot patienter med substansmissbruk, de upplevde både oro och	Obetydlig a eller

	for Patients With Substance Abuse		vårdandet utav patienter med substansmissbruk.	sjuusköterskor från olika allmänna sjukhus, anslutna till Babol University of Medical Sciences. Urvalet var medvetet för att kunna välja sjuusköterskor med olika arbetserfarenheter för att få ett bredare perspektiv, de skulle kunna förstå och även kunna prata Persiska och ha erfarenhet av att vårda patienter med substansmissbruk.	obehag när de vårdade dessa patienter de upplevde även att de hade brist på kunskap om denna patientgrupp. Resultatet visar också sjuusköterskorna behöver mer kunskap om substansmissbruk och patientgruppen för att förbättra den professionella attityden och den moraliska medvetenheten vid bemötandet av dessa patienter för att främja en mer positiv atmosfär och som gör det möjligt att erbjuda en kvalitativ vård för patienter med substansmissbruk	mindre brister
Hakala et al., 2020.	The Care of the Patients with Alcohol Intoxication in the Emergency Department of a Central Hospital: Nurses' Skills, Knowledge, and Attitudes.	Journal Addict Nursing	Syftet med den här studien var att beskriva sjuusköterskornas kunskap och kompetens om attityder och vården av patienter med alkoholförgiftning på akutmottagningen.	Kvalitativ intervjustudie där data analyserades med induktiv innehållsanalys. Studiedeltagarna var sjuusköterskor som jobbade på en akutmottagning som även har en tillnyktringsavdelning.	Resultatet från studien visade att sjuusköterskornas kompetens och kunskap om att vård patienter med alkoholförgiftning varierade, mer utbildning och kunskap behövs inom området för att motarbeta negativa attityder för patientgruppen.	Obetydlig a eller mindre brister
Horner et al., 2019.	"You're kind of at war with yourself as a nurse": Perspectives of inpatient nurses on treating people who present with a comorbid opioid use disorder	Public Library of Science	Syftet till studien var att undersöka sjuusköterskors uppfattning och attityder av att vårda patienter med opiatmissbruk	Kvalitativ ansats grounded theory Semistrukturerade intervjuer med 22 sjuusköterskor både män och kvinnor, arbets- erfarenhet eller ålder framgick ej i studien.	Sjuusköterskorna upplevde att de hade en jobbig arbetsmiljö då patienterna ofta var hotfulla, främst mot de kvinnliga sjuusköterskorna. Sjuusköterskorna upplevde skuld känslor och utbrändhet när patienterna spelade ut dem mot varandra. Pga misstro togs inte patienternas smärta på allvar vilket var kopplat till okunskap och detta resulterad i att de inte fick adekvat vård. Mer utbildning och	Obetydlig a eller mindre brister

					kunskap önskades för att kunna vårda denna patientgrupp och förändra negativa attityder.	
Johansson, & Wiklund-Gustin 2016.	The Multifaceted Vigilance - Nurses' Experiences of Caring Encounters with Patients Suffering from Substance Use Disorder.	Scandinavian journal of caring sciences 30.2	Studiens syfte var att beskriva hur sjuksköterskor som arbetar i slutenvården psykiatrisk vård upplever vårdmöten med patienter som lider av missbruksstörning (SUD)	Kvalitativ intervjustudie med beskrivande design, induktiv dataanalys. 6 sjuksköterskor, män och kvinnor som jobbade inom psykiatrisk vård intervjuades under fyra reflektionsdialoger under 3 månaders tid.	Tidigare forskning har visat att negativa attityder till beroendepatienter. Detta kan ge upphov till negativa känslor som frustration och besvikelse hos sjuksköterskor. Detta kan bidra till en dömande attityd och kontrollerande inställning till patienterna.	Måttliga brister
Kratovil, et al., 2023.	Original Research: Nurses' Self-Assessed Knowledge, Attitudes, and Educational Needs Regarding Patients with Substance Use Disorder.	Am J Nurs. 2023	Syftet med studien var att ta reda på om sjuksköterskor känner sig otillräckligt förberedda för att ta hand om patienter med substansbrukssyndrom, och om det tenderar att ha negativa attityder till dessa patienter	Mixad metod, både kvalitativ och kvantitativ. Ett frågeformulär som innehöll öppna frågor. 691 sjuksköterskor mellan 20–73 år, 94% av deltagarna var kvinnor	Resultatet visar att det behövs mer utbildning. Sjuksköterskornas personliga erfarenheter har bidragit väsentligt till deras uppfattningar om att vårda patienter med substansbrukssyndrom, det framkom att man såg på missbruket som ett avsiktligt val av patienterna och inte som en kronisk sjukdom, deltagarna hade dömande attityder. 4 huvudteman: "otillfredsställda behov", "personliga erfarenheter informerar vården", "personliga övertygelser informerar om uppfattningar" och "dömande attityder"	Måttliga brister
Lovi & Barr 2009.	Stigma reported by nurses related to those experiencing drug and alcohol dependency: a phenomenological Giorgi study.	Contemp Nurse.	Syftet var att beskriva erfarenheter från sjuksköterskor som arbetar i en alkohol- och drogenhet i sydöstra Queensland.	Kvalitativ metod med en fenomenologisk analysmetod Kriteriet var erfarenheter inom AOD området, (Alcohol and Other Drug)	Resultatet visar att sjuksköterskor stigmatiserar substansmissbrukare, brist på kunskap leder till negativa attityder. Det är viktigt för sjuksköterskorna att kunna stödja och respektera patienternas integritet. Sjuksköterskorna upplevde att de ville ha mer utbildning och kunskap inom området för att	Obetydliga eller mindre brister

				<p>Intervjuer med 6 deltagare</p> <p>Datainsamling: Interjuver</p>	<p>kunna bemöta patienterna på ett korrekt sätt, då kunskapsbrist genererade fördomar och dåliga attityder</p>	
<p>Monks et al., 2013.</p>	<p>The dissonant care management of illicit drug users in medical wards, the views of nurses and patients: a grounded theory study.</p>	<p>Journal of Advanced Nursing</p>	<p>Syftet av den här studien var att undersöka hur sjuksköterskor ger vård på medicinska avdelningar till patienter med drogmissbruk.</p>	<p>Mixad metod, både kvalitativ och kvantitativ.</p> <p>29 sjuksköterskor med erfarenhet mellan fyra månader och 37 års erfarenhet.</p> <p>Semistrukturerade intervjuer, 25–105 minuter.</p> <p>Analys med manuell kodning.</p>	<p>Resultatet visar att sjuksköterskor med en personlig erfarenhet av personer med ett drogmissbruk hade en positivare attityd vilket de använde i sin yrkesroll. Resultatet visar också att sjuksköterskorna hade en förutfattad mening om att patienter med ett drogmissbruk var aggressiva, manipulativa och socialt inkompetenta dessa åsikter påverkade interaktionerna med patienterna. Sjuksköterskorna upplevde att de behövde mer utbildning inom substansområdet. Bristande tillit till patienterna resulterade i att Sjuksköterskorna distanserade sig från patienterna, det fanns dock några sjuksköterskor som hade egna personliga erfarenheter av drogmissbruk vilket gjorde att de hade en mer positiv attityd mot patientgruppen.</p>	<p>Måttliga brister</p>

Morgan, 2014.	Nursing attitudes toward patients with substance use disorders in pain.	Pain Manag Nursing.	Syftet med studien var att utveckla kunskapen om sjuksköterskors interaktioner och attityder med patienter med substansberoende och smärta.	Kvalitativ intervjustudie Semistrukturerad intervju med 14 Sjuksköterskor med en bred öppningsfråga Alla Sjuksköterskor på ett sjukhus som jobbade med patienter med substansberoende och smärta inkluderades. Intervjuerna analyserades och kodades.	Resultatet visar att sjuksköterskorna har negativa attityder mot personer med missbruksproblematik, många saknar kunskap hur man ger adekvat behandling till patienter med missbruksproblematik och smärta. Resultatet visar också att sjuksköterskornas egen bakgrund och egna värderingar påverkade deras uppfattning om patientgruppen. Sjuksköterskorna som deltog i intervjun hade enklare att beskriva andra sjuksköterskors negativa attityd mer än sin egna.	Obetydliga eller mindre brister
Morley, et al., 2015.	Nurses' Experiences of Patients with Substance-Use Disorder in Pain: A Phenomenological Study.	Manag Nurs.	Syftet med studien var att utforska sjuksköterskors erfarenheter av patienter med ett beroende för att ta reda på utmaningar i att hantera deras smärta.	Intervjuer med semistrukturerade frågeställningar 5 sjuksköterskor med yrkeserfarenhet mellan 5–20 år mellan 20–59 år. En beskrivande fenomenologisk design med kvalitativ ansats.	Resultatet visar att sjuksköterskorna upplevde känslor som maktlöshet och frustration på grund av patientens bristande "compliance". Patienter med missbruksstörning löper hög risk att få otillräcklig smärtbehandling vilket ytterligare förvärras av upplevda "drogsökande" egenskaper. Tidigare litteratur tyder på att en upplevd drogsökande beteende bidrar till att en patient stigmatiseras och stämplas som "svår". Denna studie fann bevis för att stödja den uppfattningen,	Måttliga brister
Neville & Nora, 2014.	"Challenges in Nursing Practice: Nurses' Perceptions in Caring for Hospitalized Medical-Surgical Patients With Substance Abuse/Dependence"	The Journal of nursing administration 44.6	Syftet med denna studie var att undersöka sjuksköterskors uppfattning om vård av sjukhusvårdade medicinsk-kirurgiska patienter med missbruk /beroende.	Kvalitativt induktivt tillvägagångssätt. Bekvämlighetsurval av 24 sjuksköterskor som fick forskningsfrågor angående deras uppfattning om hur det var att ta hand om patienter med missbruk/beroende.	Resultatet från denna studie visade att det fanns en etisk omsorgsplikt och negativa uppfattningar om patienter med missbruk/beroende det finns ett behov av utbildning om sympati och smärtbehandling hos sjuksköterskorna. Det var en stor utmaning att tillhandahålla omvårdnad av hög kvalitet till medicinsk-kirurgiska patienter med ett alkohol-och/eller drogberoende.	Måttliga brister

					Sjuksköterskor behöver ytterligare utbildning och professionellt stöd för att ta hand om dessa individer och negativa attityder.	
Ortega & Ventura, 2013.	Estoy sola: la experiencia de las enfermeras en el cuidado del usuario de alcohol y drogas "I am alone: the experience of nurses delivering care to alcohol and drug users"	Rev Esc Enferm USP	Syftet med denna studie var att fastställa sjuksköterskors upplevelse om att ta hand om drogberoende patienter på en medicinsk service på ett offentligt sjukhus i Chile.	Kvalitativ intervjustudie med fenomenologisk bana enligt Martin Heideggers ramverk. Deltagare var 6 sjuksköterskor som arbetar i sjukvården på ett offentligt sjukhus i Chile, där man vårdar patienter som är missbrukare av psykoaktiva substanser. Alla sjuksköterskor som deltog i denna studie var kvinnor i åldern 25 till 45 år som hade mer än 1 års erfarenhet av tjänsten.	I resultatet av studien framkommer det teman som "att tala om den drogberoende patienten" "att ta hand om patienter i en ogynnsam miljö" och "att skingra rädslan för vård". Resultatet visar även att det finns ett behov av att utbilda vårdpersonal i att hantera alkohol- och drogberoende patienter för att övervinna fördomar och förbättra vården och attityden till dessa patienter	Måttliga brister
Peckover & Chidlaw. 2007.	Too Frightened to Care? Accounts by District Nurses Working with Clients Who Misuse Substances: District Nurses and Clients Who Misuse Substances.	Health & social care in the community 15. 3	Syftet med studien var att utforska förståelsen för distriktssköterskor.	Totalt deltog 18 kvalificerade distriktssköterskor i denna studie. Data samlades in med hjälp av semistrukturerade intervjuer som fokuserade på att utforska 3 nyckelområden: deras förståelse och erfarenheter av diskriminering eller ojämlikhet vård.	Resultatet visar hur både klienter och praktiker har förkunskaper och förutfattade meningar dessa påverkar och formar distriktssköterskors vardagliga praxis. Studiens författare är medvetna om utmaningarna med att arbeta med missbrukare och det finns ett akut behov för distriktssköterskor att förbättra sin service till denna klientgrupp. Detta kräver utveckling av praxis, policy och mer utbildning för att säkerställa lämplig och rättvis vård och riskhantering.	

Granskningsmall för kvalitativa evidenssynteser (QES)

UPPDATERAD 2023-11-22

Författare, år, titel:

Granskare: _____

Sammanvägd bedömning:

- Obetydliga eller mindre brister
- Måttliga brister
- Stora brister

Kommentar:

Domän 1: Syfte och urvalskriterier

	Ja	Oklart	Nej
a) Var forskningsfrågan/syftet med evidenssynthesen tydligt beskriven?	☐	☐	☐
b) Var urvalskriterierna tydligt beskrivna?	☐	☐	☐
c) Var urvalskriterierna lämpliga för forskningsfrågan/syftet med evidenssynthesen?	☐	☐	☐
d) Följde arbetet en förutbestämd forskningsplan?	☐	☐	☐
Metodologiska brister domän 1:			
Obetydliga eller mindre	☐	Måttliga ☐	Stora ☐

Domän 2: Litteratursökning

	Ja	Oklart	Nej
a) Var ansatsen i sökningen lämplig med tanke på evidenssynthesens syfte?	☐	☐	☐
b) Var sökstrategin utformad så att den litteratur som är relevant för evidenssynthesens fråga fångades?	☐	☐	☐
c) Gjordes litteratursökningen i lämpliga databaser och andra typer av källor?	☐	☐	☐
d) Var avgränsningarna i sökstrategin lämpliga?	☐	☐	☐
e) Användes lämpliga, kompletterande sökmetoder till sökningen i databaser?	☐	☐	☐
Metodologiska brister domän 2:			
Obetydliga eller mindre	☐	Måttliga ☐	Stora ☐

Domän 3: Urval och bedömning av studier

	Ja	Oklart	Nej
a) Gjordes urvalet av studier av två eller fler personer, oberoende av varandra och med konsensusförfarande?	☐	☐	☐
b) Finns det tillräckligt med uppgifter om urvalet?	☐	☐	☐
c) Bedömdes de relevanta studiernas metodologiska brister med lämpliga metoder, t ex validerade checklistor?	☐	☐	☐
d) Gjordes bedömningen av metodologiska brister av två eller fler personer, oberoende av varandra och med konsensusförfarande?	☐	☐	☐
Metodologiska brister domän 3:			
Obetydliga eller mindre	☐	Måttliga ☐	Stora ☐

Domän 4: Syntes

	Ja	Oklart	Nej
a) Var den använda syntesmetoden lämplig?	☐	☐	☐
b) Var arbetet med syntesen lämpligt utförd?	☐	☐	☐
c) Var evidenssyntesens fynd tydligt grundade i de inkluderade studierna?	☐	☐	☐
d) Validerades fynden på ett lämpligt sätt?	☐	☐	☐
Metodologiska brister domän 4:			
Obetydliga eller mindre ☐	Måttliga ☐	Stora ☐	

Domän 5: Författarnas roll

	Ja	Oklart	Nej
a) Var den samlade kompetensen hos författarna adekvat för att hantera alla steg i evidenssyntesen?	☐	☐	☐
b) Har författarna hanterat sin förståelse på ett acceptabelt sätt?	☐	☐	☐
c) Var författarna oberoende av finansiella eller andra intressekonflikter som kunde påverka ett eller flera steg i arbetet med evidenssyntesen?	☐	☐	☐
Metodologiska brister domän 5:			
Obetydliga eller mindre ☐	Måttliga ☐	Stora ☐	

Domän 6: Övriga aspekter

	Ja	Oklart	Nej
a) Finns det andra metodologiska brister som kan ha påverkat evidenssyntesens fynd?	☐	☐	☐
Om ja, beskriv bristerna här:			
Metodologiska brister domän 6:			
Obetydliga eller mindre ☐	Måttliga ☐	Stora ☐	

Domän 7: Bedömning av tillförlitligheten i evidenssyntesens fynd

	Ja	Oklart	Nej
a) Har tillförlitligheten för evidenssyntesens fynd bedömts på ett lämpligt sätt?	☐	☐	☐
Metodologiska brister domän 7:			
Obetydliga eller mindre ☐	Måttliga ☐	Stora ☐	